

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

«ՊԵՌԼԻՏ ՄԱՅՆԻՆԳ ԳՐՈՒՊ»

ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՄԲ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ԱՐԱԳԱԾԻ ՊԵՌԼԻՏԻ ՀԱՆՔԱՎԱՅՐԻ
ՀՅՈՒՄԻՍԱՅԻՆ ՏԵՂԱՄԱՍՈՒՄ ՕԳՏԱԿԱՐ ՀԱՆԱԾՈՅԻ
ԱՐԴՅՈՒՆԱՀԱՆՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿՈՎ 2026-2028ԹԹ. ԵՐԿՐԱԲԱՆԱԿԱՆ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ
ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԼՐԱՄՇԱԿՎԱԾ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ՏՆՕՐԵՆ՝

Ս. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ 2026Թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	ՕԳՏԱԳՈՐԾՎՈՂ ՄԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՏԵՐՄԻՆՆԵՐ	4
1	ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	6
	1.1 Ձեռնարկողի անվանումը և գտնվելու վայրը	6
	1.2 Նախատեսվող գործունեության անվանումը և նպատակը	6
	1.3 Նախատեսվող գործունեության բնութագիրը	6
	1.4 Նախագծման նորմատիվ-իրավական հենքը	7
2	ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԵԼԱԿԵՏԱՅԻՆ ՎԻՃԱԿԸ	9
3	ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐ	31
4	ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՄԵԹՈԴԻԿԱՆ ԾԱՎԱԼՆԵՐԸ	36
	4.1. Աշխատանքային ծրագրի և ՇՄԱԳ -ի կազմում	36
	4.2. Երկրաբանահանությային աշխատանքներ	36
	4.3. Հորատման աշխատանքներ	36
	4.4. Հորատման հրապարակների կառուցում	37
	4.5. Երկրաբանական փաստազրույց	37
	4.7. Նմուշարկում	37
	4.8. Լաբորատոր ուսումնասիրություններ	38
	4.9. Գեոդեզիական աշխատանքներ	38
	4.10. Ջրաերկրաբանական և ինժեներաերկրաբանական ուսումնասիրություններ	38
	4.11. Ճառագայթաչափական ուսումնասիրություններ	39
	4.12. Հաշվետվության կազմման աշխատանքներ	39
	4.13.1 Բեռների և անձնակազմի փոխադրում	39
	4.13.3 Մոտեցման ճանապարհների կառուցում	39
5	ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐԻ ՎՐԱ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ	40
6	ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ՎՆԱՍՄԱԿԱՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆՎԱԶԵՑ-ՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ	47
7	ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ	52
	Բնապահպանական կառավարման պլան	57
	Հողի վկայական, վարձակալության պայմանագիր	60
	Օգտագործված գրականություն	67

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Շրջակա միջավայրի վրա մարդկային գործունեության վնասակար ազդեցության կանխման, կենսոլորտի կայունության պահպանման, բնության և մարդու կենսագործունեության ներդաշնակության պահպանման համար կարևորագույն նշանակություն ունի յուրաքանչյուր նախատեսվող գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության ճշգրիտ և լիարժեք գնահատումը:

Գործունեության բնապահպանական գնահատումը պետք է ներառի ուղղակի և անուղղակի ազդեցության կանխորոշումը, նկարագրությունը և հիմք է հանդիսանում դրանց կանխարգելման կամ հնարավոր նվազեցման պարտադիր միջոցառումների մշակման համար:

Երկրաբանահետախուզական աշխատանքների ծրագրով իրականացվելիք աշխատանքների արդյունքում նախատեսվող շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվությունը մշակված է ՀՀ Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության մասին օրենքի հիման վրա:

Հաշվետվությունը ներառում է տվյալներ, հիմնավորումներ և հաշվարկներ, որոնք անհրաժեշտ են շրջակա միջավայրի վրա նախատեսվող գործունեության ազդեցության փորձաքննության իրականացման համար:

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման (այսուհետ՝ ՇՄԱԳ) նպատակն է բացահայտել նախատեսվող գործունեության իրականացման ընթացքում կանխատեսվող էկոլոգիական ազդեցությունը (շրջակա միջավայրը աղտոտող վնասակար նյութերը, թափոնները և այլ գործոններ), վերլուծել և գնահատել այն և ցույց տալ, որ նախատեսված են դրա կանխարգելմանը, չեզոքացմանը և կամ նվազեցմանը ուղղված անհրաժեշտ միջոցառումներ:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎՈՂ ՄԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՏԵՐՄԻՆՆԵՐ

Շրջակա միջավայր՝ բնական և մարդածին բաղադրիչների (մթնոլորտային օդ, կլիմա, ջրեր, հողեր, ընդերք, լանդշաֆտ, կենդանական ու բուսական աշխարհ, ներառյալ անտառ, բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ կամ բնապահպանական հողեր, բնակավայրերի կանաչ գոտիներ, կառույցներ, բնական օբյեկտներ, պատմության և մշակույթի հուշարձաններ), սոցիալական միջավայրի, ներառյալ մարդու առողջության, անվտանգության գործոնների,

նյութերի, երևույթների ամբողջությունը և դրանց փոխազդեցությունը միմյանց ու մարդկանց միջև.

շրջակա միջավայրի վրա ազդեցություն՝ հիմնադրությային փաստաթղթի գործողության կամ նախատեսվող գործունեության իրականացման հետևանքով շրջակա միջավայրի եւ մարդու առողջության վրա հնարավոր փոփոխությունները.

նախագծային փաստաթուղթ՝ նախատեսվող գործունեության իրականացման համար օրենքով և այլ իրավական ակտերով սահմանված փաստաթուղթ կամ փաստաթղթերի փաթեթ և դրանց փոփոխություն: Նախատեսվող գործունեության իրականացման համար օրենքով կամ այլ իրավական ակտերով փաստաթուղթ կամ փաստաթղթերի փաթեթ նախատեսված չլինելու դեպքում՝ նախատեսվող գործունեության փուլային նկարագիր, ընդերքօգտագործման դեպքում՝ Հայաստանի Հանրապետության ընդերքի մասին օրենսգրքի 36-րդ և 39-րդ հոդվածներով սահմանված ծրագիր կամ 50-րդ հոդվածով սահմանված արդյունահանման նախագիծ.

շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատում (այսուհետ՝ ՇՄԱԳ)՝ նախաձեռնողի կողմից նախատեսվող գործունեության հետևանքով շրջակա միջավայրի վրա նախատեսվող գործունեության հնարավոր ազդեցության ուսումնասիրության գործընթաց

ձեռնարկող՝ փորձաքննության ենթակա հիմնադրությային փաստաթուղթ մշակող, ընդունող, իրականացնող և (կամ) գործունեություն իրականացնող կամ պատվիրող պետական կառավարման կամ տեղական ինքնակառավարման մարմին, իրավաբանական կամ ֆիզիկական անձ.

ազդակիր համայնք՝ ազդակիր բնակավայր ներառող համայնք

գործընթացի մասնակիցներ՝ պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններ, ֆիզիկական և իրավաբանական անձինք, ներառյալ ազդակիր համայնք, ազդակիր բնակավայր, շահագրգիռ հանրություն, որոնք, սույն օրենքի համաձայն, մասնակցում են գնահատումների կամ փորձաքննության գործընթացին.

լիազոր մարմին՝ «Կառավարության կառուցվածքի և գործունեության մասին» օրենքով շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության պետական փորձաքննության ապահովման ոլորտում Կառավարության քաղաքականությունը մշակող և իրականացնող պետական կառավարման համակարգի մարմին

փորձագետ՝ փորձաքննության գործընթացում լիազոր մարմնի կողմից ներգրավված իրավաբանական կամ ֆիզիկական անձ

բնության հատուկ պահպանվող տարածք՝ ցամաքի (ներառյալ՝ մակերևութային ու ստորերկրյա ջրերը և ընդերքը) և համապատասխան օդային ավազանի՝ սույն օրենքով գիտական, կրթական, առողջարարական, պատմամշակութային, ռեկրեացիոն, զբոսաշրջության, գեղագիտական արժեք են ներկայացնում, և որոնց համար սահմանված է պահպանության հատուկ ռեժիմ.

Կարմիր գիրք՝ միջազգային պահանջները բավարարող համահավաք փաստաթուղթ է, որում գրանցվում են տեղեկություններ հազվագյուտ, անհետացման եզրին գտնվող բույսերի և համակեցությունների կարգավիճակի, աշխարհագրական տարածվածության, էկոլոգիական պայմանների, կենսաբանական առանձնահատկությունների ներկա վիճակի և պահպանման միջոցառումների մասին:

լանդշաֆտ՝ աշխարհագրական թաղանթի համասեռ տեղամաս, որը հարևան տարածքներից տարբերվում է երկրաբանական կառուցվածքի, ռելիեֆի, կլիմայի, հողաբուսական ծածկույթի և կենդանական աշխարհի ամբողջությամբ.

հնարավոր բերրի ապարներ՝ բուսականության աճի համար սահմանափակ բարենպաստ քիմիական և (կամ) ֆիզիկական հատկություններ ունեցող լեռնային ապարներ.

հողի հնարավոր բերրի շերտ՝ հողային կտրվածքի ստորին մասը, որն իր հատկություններով համընկնում է հնարավոր բերրի ապարների հատկություններին.

խախտված հողեր՝ առաջնային տնտեսական արժեքը կորցրած և շրջակա միջավայրի վրա բացասական ներգործության աղբյուր հանդիսացող հողեր.

հողածածկույթ՝ երկրի կամ դրա ցանկացած տարածքի մակերևույթը ծածկող հողերի ամբողջությունն է.

կենսաբանական բազմազանություն՝ ցամաքային, օդային և ջրային էկոհամակարգերի բաղադրիչներ համարվող կենդանի օրգանիզմների տարատեսակություն, որը ներառում է բազմազանությունը տեսակի շրջանակներում, տեսակների միջև և էկոհամակարգերի բազմազանությունը.

Պատմության եւ մշակույթի անշարժ հուշարձաններ՝ պետական հաշվառման վերցված պատմական, գիտական, գեղարվեստական կամ մշակութային այլ արժեք ունեցող կառույցները, դրանց համակառույցներն ու համալիրները՝ իրենց գրաված կամ պատմականորեն իրենց հետ կապված տարածքով, դրանց մասը կազմող հնագիտական, գեղարվեստական, վիմագրական, ազգագրական բնույթի տարրերն ու բեկորները, պատմամշակութային եւ բնապատմական արգելոցները, հիշարժան վայրերը՝ անկախ պահպանվածության աստիճանից:

ընդերք՝ հողածածկույթից ներքև, իսկ դրա բացակայության դեպքում՝ երկրի մակերևույթից, ջրավազանների կամ ջրհոսքերի հատակից ներքև՝ ըստ խորության տեղադրված երկրակեղևի մաս, որը մասշտաբ է ընդերքօգտագործման համար.

ընդերքօգտագործում՝ երկրաբանական ուսումնասիրությունների, օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակներով ընդերքի օգտագործում.

օգտակար հանածո՝ ընդերքում պարփակված պինդ հանքային գոյացումներ, հեղուկ կամ գազային բաղադրամասեր, այդ թվում՝ ստորերկրյա ջրեր (քաղցրահամ և հանքային) և երկրաջերմային էներգիա, ջրավազանների, ջրհոսքերի հատակային նստվածքներ, որոնց քիմիական կազմը և ֆիզիկական հատկանիշները թույլ են տալիս դրանք օգտագործել ուղղակիորեն կամ վերամշակումից հետո.

ռեկուլտիվացիոն աշխատանքներ՝ օգտակար հանածոների արդյունահանման նախագծով կամ օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով երկրաբանական ուսումնասիրության ծրագրով շրջակա միջավայրի պահպանության նպատակով նախատեսված ընդերքօգտագործման արդյունքում խախտված հողերի վերականգնմանն ուղղված (անվտանգ կամ օգտագործման համար պիտանի վիճակի բերելու) միջոցառումներ.

բնապահպանական կառավարման պլան՝ շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր դրական ազդեցությունների պահպանման և ուժեղացման, բացասական ազդեցությունների կանխարգելման, բացառման, նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման և շրջակա միջավայրին հասցվող վնասի հատուցման համար նախատեսվող միջոցառումները (շինարարության, շահագործման, փակման, հետփակման փուլերը, ռիսկային և արտակարգ իրավիճակները), դրանց ընտրության և արդյունավետության հիմնավորումը, իրականացման ժամանակացույցը, մշտադիտարկման ցուցիչները, ծախսերի գումարային գնահատումը նախատեսող փաստաթուղթ

1.ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1.1.Ձեռնարկողի անվանումը և գտնվելու վայրը

Ձեռնարկողի անվանումը՝ «Պեռլիտ մայինգ գրուպ» ՍՊԸ

Գրանցման համար 282.110.1434818

Գրանցման ամսաթիվը 2025-01-27

Իրավաբանական անձի ծածկագիր 55222406

ՀՎՀՀ 01078208

Գտնվելու վայրը՝ Երևան, Նոր Նորք, Գյուլիքեխվյան նրբ., Շ 6, բն. 2

Գործունեության հասցե՝ Արագածոտնի մարզ, գ. Արագածավան

Հեռախոս +37494640432

Էլ. հասցե: smbathar67@gmail.com

1.2. Նախատեսվող գործունեության անվանումը և նպատակը

ՀՀ Արագածոտնի մարզի Արագածի պեռլիտների հանքավայրի հյուսիսային տեղամասում 2026 - 2028 թթ. ընթացքում օգտակար հանածոյի արդյունահանման նպատակով երկրաբանական ուսումնասիրություններ:

Գործունեության նպատակն է՝

- ՀՀ Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի Արագածավան բնակավայրի վարչական սահմաններում գտնվող պեռլիտների տարածման շրջանում առանձնացված 11.8 հա մակերեսի վրա պարզաբանել պեռլիտների որակական ցուցանիշները և դրանց պիտանելիությունը որպես հումք փքված պեռլիտի արտադրության համար;
- հաշվարկել հանքավայրի պաշարները արդյունաբերական կարգերով:
- գնահատել հանքավայրի շահագործման տնտեսական նպատակահարմարությունը, կազմել պաշարների հաշվարկով երկրաբանական հաշվետվություն:

1.3. Նախատեսվող գործունեության բնութագիրը

«Պեռլիտ մայինգ գրուպ» ՍՊԸ ընկերությունը նախաձեռնել է սեփական միջոցներով ուսումնասիրել ՀՀ Արագածոտնի մարզի Արագածավան բնակավայրի վարչական տարածքում գտնվող, Արագածավան բնակավայրից 5,0 կմ հյուսիս-արևելք տեղադրված տեղամասի պեռլիտների որակն ու գնահատել պաշարները:

Ուսումնասիրության համար առանձնացված մակերեսը կազմում է 11.8 հա:

Ուսումնասիրություններ իրականացնելու համար ընկերությունը կազմել է աշխատանքային ծրագիր, գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվություն և ՀՀ օրենսդրությամբ պահանջվող այլ անհրաժեշտ փաստաթղթերի հետ միասին ներկայացնում է ոլորտի Լիազոր մարմնի փորձաքննության:

Ծրագրով նախատեսվում է հետախուզական աշխատանքներն իրականացնել հորատանքների միջոցով:

Նախքան հորատման աշխատանքներ սկսելը նախատեսվում է 11,8 հա մակերեսի վրա իրականացնել 1:1000 մասշտաբի տոպո և երկրաբանական հանույթ:

Նախատեսվում է 132 և 112 մ տրամաչափի կարծր համաձուլվածքի թագիկով հորատել 25-ից մինչև 70 մ խորության, 9 ուղղահայաց հորատանք, 454 գծ.մ ընդհանուր խորությամբ, պեռլիտային ապարներում:

Հորատման աշխատանքները կիրականացվեն պայմանագրային հիմունքներով մասնագիտացված ընկերության կողմից:

Նմուշարկումը կատարվելու է հորատանցքերի հանուկից, անընդհատ տիրույթներով, նմուշների երկարությունը նախատեսվում է վերցնել մինչև 7 մ (համընկեցված է շահագործվելիք բացահանքի հանքաստիճանի բարձրությանը): Նմուշները վերցվելու են հորատահանուկի առանցքի երկարությամբ կիսելու եղանակով: Նմուշի նյութը կրճատման միջոցով հասցվելու է փորձարկումների համար անհրաժեշտ 10-12 կգ քաշի: Վերջին կրճատման ժամանակ կիսված նյութերից կձևավորվի նմուշի 2 (նույնական) մասնաբաժին, որոնցից մեկը լաբորատորիայում կենթարկվի ֆիզիկամեխանիկական փորձարկումների, երկրորդը քիմիական անալիզի:

Հորատահանուկային շարքային նմուշների ընդհանուր քանակը կազմում է 65 նմուշ:

Պետրոգրաֆիական կազմի ուսումնասիրությունների համար նախատեսվում է հորատահանուկից և մերկացումներից վերցնել 10 ապարակտոր (շտուֆային նմուշ):

Մինչև տեղամաս հասնելը ճանապարհների կառուցման անհրաժեշտություն չկա, քանի որ դրանք առկա են: Ճանապարհներ կկառուցվեն բուն ուսումնասիրության տեղամասում, հորատման հարթակների կառուցման և տեխնիկական միջոցների ու սարքավորումների տեղափոխման նպատակով:

Բոլոր տեսակի հողային աշխատանքների իրականացման ժամանակ խախտվելու է ռելիեֆի մոտ 2384մ^2 մակերես՝ այդ թվում 2160մ^2 / 720×3 / ճանապարհներ, 224մ^2 / $7\times 8\times 4$ / 7 հորատման հրապարակներ, որտեղից հանվող ապարների ծավալը կկազմի մոտ 976մ^3 որից 864մ^3 ճանապարհների կառուցումից ($720\times 1,2$), 112.0մ^3 (224×0.5) հորատման հրապարակների:

Հետախուզական աշխատանքներն ավարտելուց հետո նախատեսվում է 7 հորատահրապարակների մակերեսի խախտված հողերի վերականգնում, հողային աշխատանքների ընթացքում հանված ապարների հետլցմամբ ու հարթեցմամբ:

Ճանապարհների ռեկուլտիվացիա չի կատարվելու, համայնքը նախատեսում է այդ ճանապարհը հետագայում օգտագործել սեփական կարիքների համար :

Վերականգնման ենթակա հորատման 7 հրապարակների մակերեսը կազմում է $7\times 8\times 4 = 224\text{մ}^2$, իսկ ծավալը՝ $224 \times 0.5 = 112.0\text{մ}^3$:

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման սույն հաշվետվությունը կազմվել է ընկերության կողմից և ներկայացվում է ՀՀ Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով երկրաբանական ուսումնասիրության թույլտվություն ստանալու համար:

1.4 Նախագծման նորմատիվ - իրավական հենքը

Հայաստանի Հանրապետության Մահմանադրության (ընդունվել է 2015թ.) 12-րդ հոդվածը «Շրջակա միջավայրի պահպանությունը և կայուն զարգացումը» սահմանում է պետության պատասխանատվությունը շրջակա միջավայրի պահպանության, բարելավման, վերականգնման, բնական պաշարների ողջամիտ օգտագործման վերաբերյալ՝ ղեկավարվելով կայուն զարգացման սկզբունքով և հաշվի առնելով պատասխանատվությունն ապագա սերունդների առջև: Յուրաքանչյուր ոք պարտավոր է հոգ տանել շրջակա միջավայրի պահպանության մասին:

Ստորև ներկայացվում են շրջակա միջավայրի պահպանության հարցերին առնչվող մի շարք ՀՀ օրենքներ և կառավարության որոշումներ;

<<Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին>> ՀՀ օրենքը (2023)

<<Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման մասին>> ՀՀ օրենքը (1998)

<<Բուսական աշխարհի մասին>> ՀՀ օրենքը (1999)

<<Կենդանական աշխարհի մասին>> ՀՀ օրենքը (2000)

<<Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին>> ՀՀ օրենքը (1994թ.)

<<ՀՀ Հողային օրենսգիրքը>> (2001)

<<ՀՀ Ընդերքի մասին օրենսգիրքը>> (2011)

<<ՀՀ Ջրային օրենսգիրքը>> (2002)

<<Թափոնների մասին>> ՀՀ օրենքը (2004)

<<Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին>> ՀՀ օրենքը (2006)

<<Հողերի օգտագործման և պահպանման նկատմամբ վերահսկողության մասին>> ՀՀ օրենքը
ՀՀ Կառավարության 29.01.2010թ. <<ՀՀ բույսերի Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին>> N72-Ն որոշումը

Կառավարության 29.01.2010թ. <<ՀՀ կենդանիների Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին>> N71-Ն որոշումը

Կառավարության 14.08.2008 թ. «ՀՀ բնության հուշարձանների ցանկը հաստատելու մասին» N 967-Ն որոշումը

Կառավարության 02.11.2017 թ. «Հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը և հանված բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու և ՀՀ կառավարության 20.07.2006.N 1026-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N 1404-Ն որոշումը

Կառավարության 31.07.2014թ. <<ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին>> N781-Ն որոշումները

ՀՀ կառավարության 11.11.2021թ. «Ընդերքօգտագործման հետևանքով խախտված հողերի հողերի, ընդերքօգտագործման թափոնների փակված օբյեկտների ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների իրականացման այդ թվում՝ կենսաբանական վերականգնման ուղեցույցը հաստատելու մասին» N1848-Ն որոշումը

ՀՀ կառավարության 15.06.2017թ 676-Ն որոշումը

ՀՀ կառավարության 21.10.2021թ 1733-Ն որոշումը

ՀՀ կառավարության 18.08.2021թ. N1352-Ն որոշումը

ՀՀ կառավարության 22.02.2018թ 191-Ն որոշումը

ՀՀ կառավարության 15.06.2017թ-ի N675-Ն որոշումը

ՀՀ կառավարության 08.02.2018 թ. N 124-Ն որոշում

ՇՄ նախարարի 25.10.2022թ. 369-Ն հրաման

2. ՇՐՋԱՄԱՍ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԵԼԱԿԵՏԱՅԻՆ ՎԻՃԱԿԸ

2.1 Ընդհանուր տեղեկություններ հայցվող տեղամասի մասին

Արագածի պեռլիտների հանքավայրի հայցվող Հյուսիսային տեղամասը գտնվում է ՀՀ Արագածոտնի մարզում, Արագածավանից 5.0կմ հյուսիս արևելք:

Արագած երկաթգծային կայարանը Երևան քաղաքի հետ կապված է 85կմ երկարությամբ ասֆալտապատ ավտոճանապարհով և 90կմ երկարությամբ երկաթգծային ճանապարհով:

Հայցվող տեղամասը գտնվում է 1300-1380մ բացարձակ բարձրությունների վրա:

Տեղամասի կենտրոնի աշխարհագրական կոորդինատներն են.

40°21'25" հյուսիսային լայնություն

43°42'41" արևելյան լայնություն

Մոտակա բնակավայրերը գտնվում են հետևյալ հեռավորությունների վրա. Արագածավան 5.0 կմ, Հակկո 2.9 կմ, Կանչ 2.8 կմ, Արտենի 7.3 կմ, Արևուտ 8.0կմ:

Հայցվող տարածքը հանդիսանում է Արագած լեռան հարավ-արևմտյան լանջի շարունակությունը և բնութագրվում է հարթավայրաբլրային ռելիեֆով:

Տարածքը ունի աղքատ գետային ցանց: Հիդրոգրաֆիկ ցանցը ներկայացված է մի շարք ձորերով, հեղեղատներով, որոնք ձմռան և ամռան ընթացքում չորանում են, իսկ գարնանը և աշնունը ձնհալի և անձրևների հետևանքով ջրառատ են: Գլխավոր ջրային երակ է հանդիսանում Ախուրյան գետը:

Տարածաշրջանում որպես խմելու ջուր օգտագործում են աղբյուրների ջրերը, որոնք բավարար քանակությամբ հոսում են Արագած լեռան հարավ-արևմտյան լանջից դեպի շրջանի հյուսիս-հյուսիս-արևմտյան մասը: Այդ աղբյուրները երկար չեն հոսում, դրանք կորչում են ներծծվում են հրաբխային ապարների ջրակլանելիության հետևանքով:

Տարածաշրջանը ունի բազմաթիվ ձորակներ, որոնցով ջրային հոսքեր լինում են միայն աշնան և գարնան ժամանակահատվածներում, այսպես կոչված սելավային ժամանակավոր ջրային հոսքեր: Ամենախոշորը դրանցից հանդիսանում է Մաստարա սելավը , որը ձգվում է հյուսիս արևմուտքից դեպի հարավ արևելք՝ անցնելով հանքավայրի արևմտյան մասով:

Շրջանի կլիման չորային է՝ մայրցամաքային: Ամռանը շոգ է, ջերմաստիճանը հուլիս օգոստոս ամիսներին հասնում է մինչև +32°C: Ձմռանը ցուրտ է, ջերմաստիճանը մինչև -25°C: Տեղումները հիմնականում գարնանն են, ձմռանը տեղումների քանակը նվազում է: Տեղումների տարեկան քանակը հասնում է մինչև 500 մմ-ի:

Շրջանում հայտնի են տուֆի, պեմզայի, պեռլիտի, հրաբխային խարամի խոշոր պաշարներով շահագործվող մի շարք հանքավայրեր, որոնց հենքի վրա նախկինում զարգացել էր շինանյութերի տարածաշրջանային տնտեսական նշանակություն ունեցող արդյունաբերություն: Այդ պոտենցիալը ներկայումս թերի է օգտագործվում:

ԻՐԱՂՐԱՅԻՆ ՀԱՏԱԿԱԳԻԾ

1.

Հայցվող տեղամասի տարածքի ծայրակետերի կոորդինատներն են WGS-84 (ARMREF 02) կոորդինատային համակարգով (Նկ. 2):

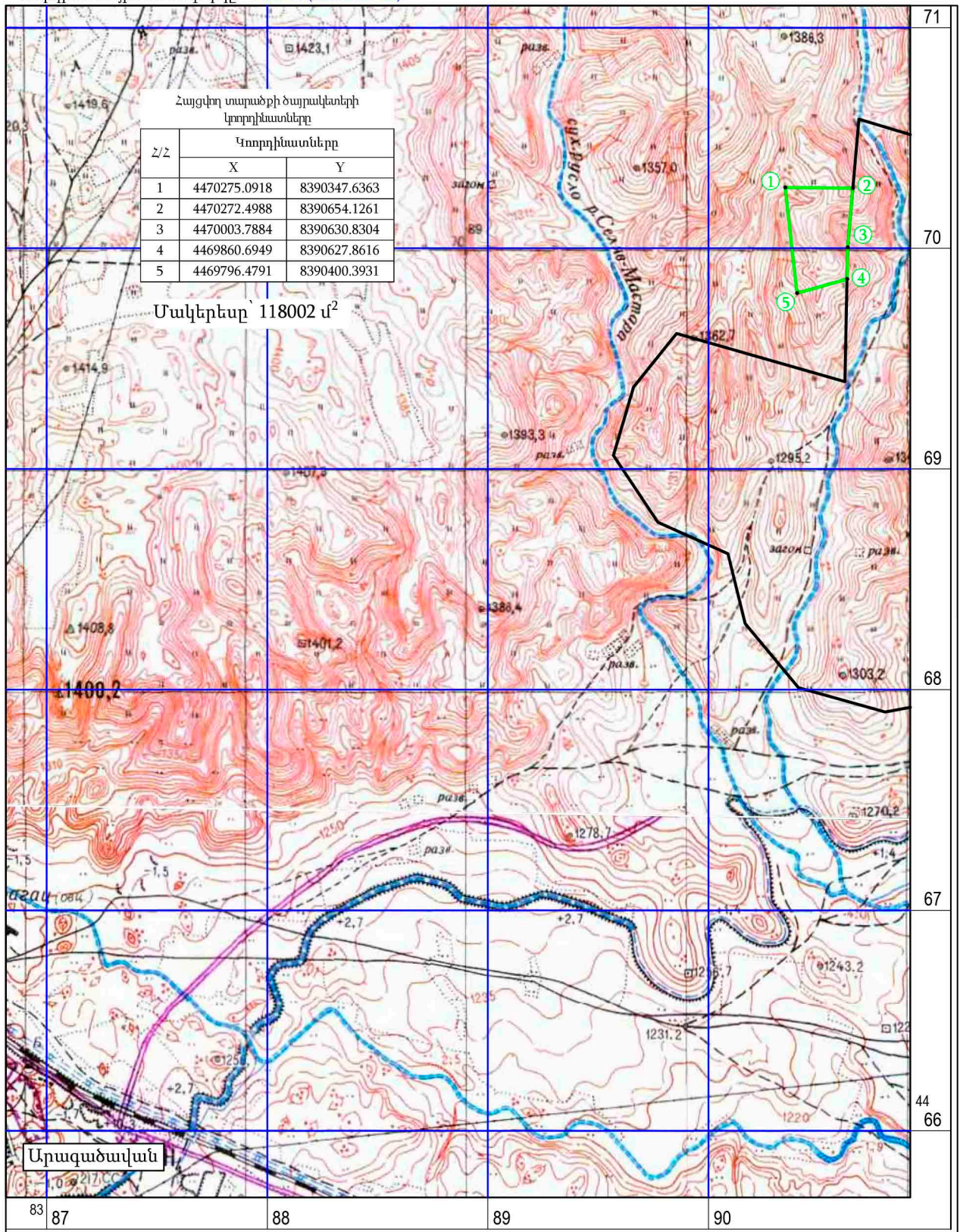
1) $X_1 = 4470275.0918$	$Y_1 = 8390347.6363$
2) $X_2 = 4470272.4988$	$Y_2 = 8390654.1261$
3) $X_3 = 4470003.7884$	$Y_3 = 8390630.8304$
4) $X_4 = 4469860.6949$	$Y_4 = 8390627.8616$
5) $X_5 = 4469796.4791$	$Y_5 = 8390400.3931$

ԻՐԱՎԻՃԱԿԱՅԻՆ ՀԱՏԱԿԱԳԻԾ

(հատված K-38-124-B-ր և K-38-136-A-ճ թերթերից)

Մասշտաբ 1 : 25 000

Կոորդինատային համակարգը՝ WGS-84 (ARMREF 02)

Ճ Արագածի պեղիտների հանքավայր (հատված)

□ Հայցվող տարածքի եզրագիծը

Նկար 2. Իրավիճակային հատակագիծ

- **Շրջանի երկրաբանական կառուցվածքը**

Շրջանը գտնվում է Հայաստանի կենտրոնական հրաբխային գոտու՝ Արագածի բլուկի սահմաններում՝ Արագածի հրաբխային զանգվածի արևմտյան լանջի սարավանդային մասում, որը ներկայացված է նեոգենի ու չորրորդականի հրաբխային առաջացումներով և մասամբ վերին չորրորդականի ու ժամանակակից նստվածքներով:

Շրջանի տեկտոնական կառուցվածքում մասնակցում են երկու հիմնական խոշոր կառուցվածքային հարկեր, որոնց մինչև նկատվում է կտրուկ տեկտոնական անհամաձայնություն:

Ստորին տեկտոնական հարկը ներկայացված է Արագածի հրաբխային զանգվածի հիմքը կազմող մինչպլիոցենյան ծալքավորված կոմպլեքսով, որի տարբեր հորիզոնների վրա գրեթե հորիզոնական տեղադրված են վերին կոմպլեքսի պլիոցեն-ստորին չորրորդական հասակի հրաբխային առաջացումները՝ տարբեր կազմի լավաները, տուֆերը, տուֆափշրաքարերը, ինչպես նաև լճային, լճագետային նստվածքները:

Հանքավայրի շրջանում մերկացող ամենահին առաջացումներն ըստ Վ.Մ. Ամարյանի [3] պլիոցենի հրաբխային ապարներ են, ներկայացված Ողջաբերդի (ստորին պլիոցեն) և Արագածի (վերին պլիոցեն) շերտախմբերով:

Ողջաբերդի շերտախմբի ապարների ստորին ենթաշերտը ներկայացված է տուֆաբրեկչիաներով, տուֆակոնգլոմերատներով, որոնք հերթափոխվում են անդեզիտների, կավերի և ավազների հետ: Կտրվածքով դեպի վեր տեղադրված են նույն շերտախմբի վերին ենթաշերտի լիպարիտները, ռիոլիտները, պեոլիտները և օբսիդիանը:

Վերջիններս տարածված են Արտենի լեռան լանջերին և աշխատանքների շրջանում ունեն ամենալայն մակերեսային տարածում, որոնց հետ էլ գենետիկորեն կապված է հետախուզված 4-րդ տեղամասի օբսիդիանի օգտակար հաստվածքը:

Արագածի շերտախմբի անդեզիտաբազալտների և անդեզիտների հոսքերը տարածված են շրջանի կենտրոնական և հարավային մասերում: Բարձր և Ներքին Թալին գյուղերի հատվածում դրանց հզորությունը հասնում է 15-18մ-ի:

Չորրորդականի ընթացքում, հետախուզված տեղամասի շրջանում շարունակվել է հրաբխային ակտիվ գործունեությունը:

Ստորին չորրորդականը ներկայացված է անդեզիտային և անդեզիտադափտային կազմի հզոր լավային ծածկոցով, որը գրավում է ընդարձակ տարածք (250-300կմ²) Արագած լեռան արևմտյան ստորոտում ձգվելով Վերին Թալինից մինչև Արագած և Անի կայարանների շրջանը, զբաղեցնելով երկաթգծի արևելյան լանջերը: Ծածկոցի վերին մասում դրանք մուգ մոխրագույնից մինչև սև գույնի են, դեպի ներքև անցնելով մոխրագույնի և բաց մոխրագույնի՝ հաճախ կապտականաչավուն և երբեմն կարմրավուն երանգներով: Անդեզիտադափտային ծածկոցի հզորությունը տատանվում է 50-150մ-ի սահմաններում:

Միջին չորրորդականի կտրվածքի հիմքում հիմնականում Արթիկի տիպի հրաբխային տուֆերն են, որոնք առանձին տեղերում անցնում են պեմզաների: Կտրվածքով դեպի վեր տեղադրված են դափտների և անդեզիտադափտների լավային հոսքերը: Վերջիններս և հրաբխային տուֆերը համատարած ծածկոցների և առանձին անկանոն ձևի տուֆակուտակների և լեզվակների ձևով ծածկում են ստորին չորրորդական անդեզիտների

և անդեզիտադաշտների հողմահարված և մասամբ լվացված մակերեսները, լցնելով հին ռելիեֆի ցածրադիր մասերը: Միջին չորրորդականի ապարների հոգորությունը հասնում է 10-15մ-ի:

Վերին չորրորդականի և ժամանակակից առաջացումները ներկայացված են հիմնականում լճային, լճա-ալյուվիալ, ալյուվիալ-պրոլյուվիալ և դելյուվիալ նստվածքներով՝ կավեր, կավավազներ, կոպճավազներ և այլն: Դրանք շրջանում ունեն սահմանափակ տարածում և ոչ մեծ հզորություն (0,1-ից 1-2մ) և միայն Արտենի լեռան ստորոտներում այն հասնում է մինչև 8-10մ-ի, իսկ հետախուզված տարածքում դրանց հզորությունը տատնվում է 0,2մ-ից մինչև 0,5մ-ի սահմաններում:

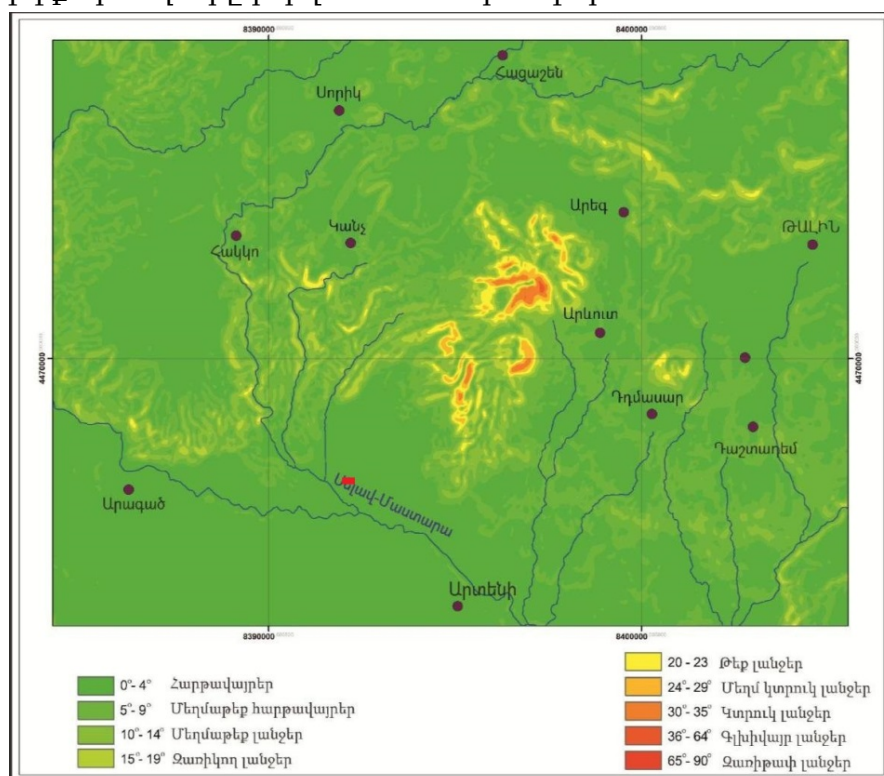
Ռելիեֆ, երկրաձևաբանություն

Հայցվող տարածքը հանդիսանում է Արագած լեռան հարավ-արևմտյան լանջի շարունակությունը և բնութագրվում է հարթավայրաբլրային ռելիեֆով:

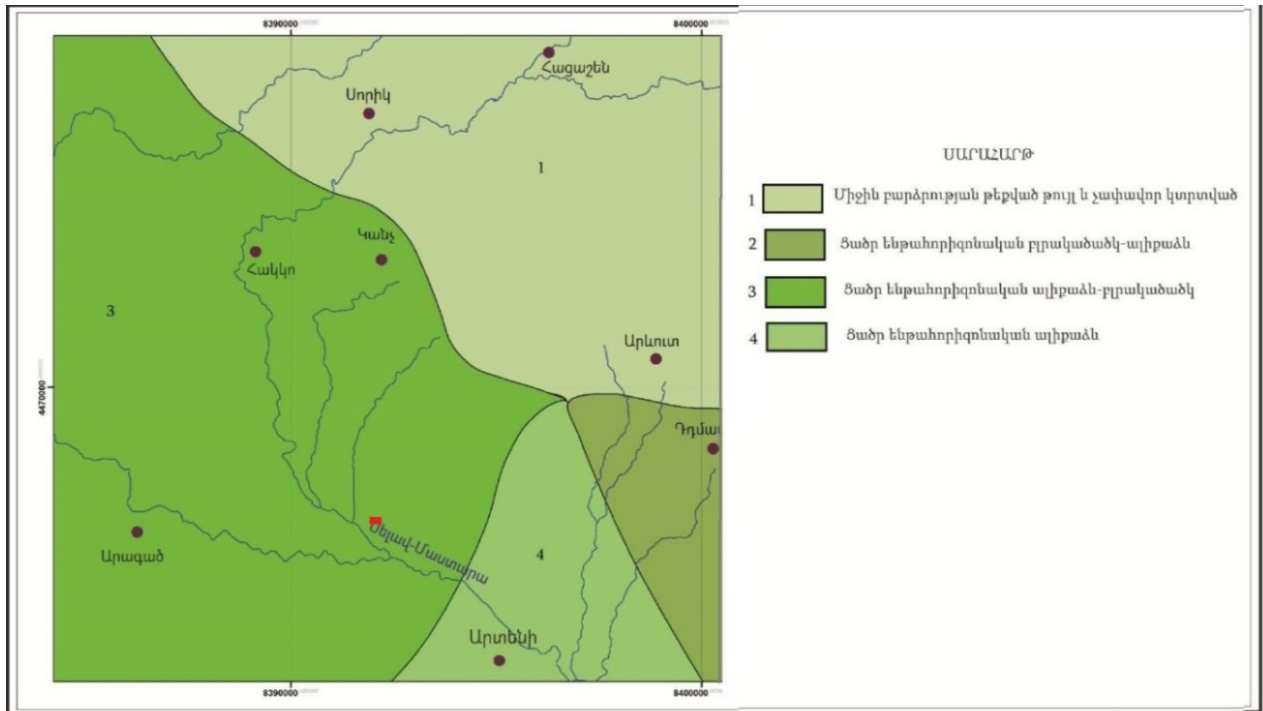
Արագած լեռան 2300-2500մ բարձրություններից սկսվում են լեռնագանգվածի սանդղակերպ ցածրացող փոքրաթեք լանջերը՝ իրենց վրա բարձրացած տասնայկ խարամասյին և էքստրուզիվ Մեծ և Փոքր Արտենի կոներով:

Մերձգագաթային սարահարթերը և մեղմաթեք լանջերը մասնատված են ճառագայթաձև տարածվող, մեծ թվով խոր հովիտներով, որոնք իրենց վերին մասերում ունեն տաշտակաձև, իսկ միջին և ստորին մասերում՝ V-աձև լայնական կտրվածք: Հարավային և արևմտյան լանջերում լայն տարածքում ունեն չոր ձորերը, որոնց մի մասը հեղեղաբեր է: Ստորոտներին դիտվում է հնագույն սառցապատումների հալոցքային ջրերի բերվածքներ:

Շրջանի երկրաձևաբանական և մակերևույթի թեքության անկյունների սխեմատիկ քարտեզները բերվում են ստորև նկար 2 և 3-ում:

Նկար 2.

Նկար 3.

Շրջանի Կլիման.

ՀՀ Արագածոտնի մարզի տարածքը, որը և Արարատյան հարթավայրում է, հանրապետության ամենամեծ կլիմայական գոտին է և հանդիսանում է Հայկական բարձրավանդակի ցածրադիր և պարփակ մասերից մեկը: Կլիման չոր է, խիստ մայրցամաքային, բնորոշվում է սառը ձմեռներով և շոգ ամառներով, ինչպես նաև արևափայլի երկարատևությամբ (տարեկան՝ միջինը 2600 ժամ):

Տարածաշրջանի կլիմայական պայմանների նկարագրության համար օգտվել ենք ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2024թ. հունվարի 15-ի N03-Ն հրամանով հաստատված „Շինարարական կլիմայաբանություն,, ՀՀՀՆ 22-01-2024 փաստաթղթից: Այդ փաստաթղթով սահմանում են կլիմայական պարամետրերը, որոնք կիրառվում են շենքերի և շինությունների, ջեռուցման, օդափոխության, օդի լավորման, ջրամատակարարման համակարգերի նախագծման, ինչպես նաև քաղաքային և գյուղական բնակավայրերի հատակագծման և կառուցապատման ժամանակ:

Նկար 4. ՀՀ կլիմայի վերընթաց գոտիները

Կլիմայական ցուցանիշները հիմնականում հաշվարկված են Հայաստանի Հանրապետության այն բնակավայրերի համար, որտեղ տեղակայված

օդերևութաբանական կայանները ունեն դիտարկումների բավականին երկար (30 տարուց ոչ պակաս) շարք: Ցուցանիշները սրբագրված են վերջին տասնամյակի (2020թ. ներառյալ) տվյալների հաշվառումով: Տեղումների որոշ հարաչափերի հաշվարկման համար օգտագործվել են նաև կարճ շարք ունեցող օդերևութաբանական դիտակետերի տվյալները: Կլիմայի բնորոշման համար հիմք է վերցրվել մոտակայքում գտնվող Արագած է.գ. և Թալինի օդերևութաբանական կայանների երկարատև դիտարկման արդյունքները:

Համաձայն օդերևութաբանական կայանների տվյալների ուսումնասիրվող շրջանի կլիման՝ չոր մայրցամաքային է, խստաշունչ՝ ձյունառատ, բայց կարճատև ձմեռով և զով ամառով: Մթնոլորտային տեղումների տարեկան միջին քանակը չի անցնում 370 մմ-ից, միջին տարեկան խոնավությունը 63% է, բացարձակ առավելագույն ջերմաստիճանը՝ 38°, բացարձակ նվազագույն ջերմաստիճանը՝ -26°C:

Ստորև աղյուսակներում բերվում են «Շինարարական կլիմայաբանություն ՀՀՇՆ 22-01-2024» (https://www.arlis.am/Annexes/7/2024_N03hav.pdf) նորացված նորմատիվային փաստաթղթում առկա «Թալին» օդերևութաբանական կայանի կլիմայական տարրերի արժեքները (օդի միջին ջերմաստիճան, օդի հարաբերական խոնավություն, մթնոլորտային տեղումներ, քամի, արևափայլի տևողություն, անարև օրերի քանակ),

Օդի ջերմաստիճան

Կայան	Բարձրությունովի մակարդակի ց. մ	Միջին ջերմաստիճանը ըստ ամիսների. °C												Միջին տարեկան. °C	Բացարձակ նվազագույն. °C	Բացարձակ առավելագույն. °C
		Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Արագած /եզ/	1254	-5,9	-3.8	1.7	9.3	14.3	18.6	22,7	22,7	18,5	11.5	4.4	-2,6	9.3	-27	39

Օդի հարաբերական խոնավությունը

Բնակավայրի, օդերևութաբանականկայանիանվանումը	Օդի հարաբերական խոնավությունը, %														
	ըստ ամիսների												Միջինտարեկան,%	Միջին ամսական ժամը15-ին	
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր		ամենացուրտ ամսվա %	ամենաշոգամսվա, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Արագած ե.գ.	76	73	67	61	60	55	51	49	52	60	72	77	63	-	-

Մթնոլորտային տեղումները և ձնածածկը

Տեղումների քանակը, մմ. միջին ամսական/առավելագույն տարեկան												Ձնածածկույթ			
Ըստ ամիսների											Տարեկան	Առավելագույն տասնօրյակային բարձրությունը, սմ	Տարվա մեջ ձնածածկույթով օրերի քանակը	Ձյան մեջ ջրի առավելագույն քանակը, մմ	
Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեդպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր					Դեկտեմբեր
22	24	29	50	69	44	27	16	15	31	24	19	370	43	57	122
21	29	25	40	36	64	44	30	29	37	23	23	64			

Քամիներ

Միջին տարեկան մթնոլորտային ճնշում, հՊա	Ամիսներ	Կրկնելիությունը, %								Անհորությունների կրկնելիությունը, %	Միջին ամսական արագությունը, մ/վ	Միջին տարեկան ձյանը, մմ	Միջին տարեկան ձնածածկ, սմ	Ուժեղ քամիներով օրերի քանակը, օր
		Միջին արագությունը, մ/վ												
		Ուղղությունները												
		Հս	Հս- Արլ	Արլ	Հվ- Արլ	Հվ	Հվ- Արմ	Արմ	Հս- Արմ					
834.9	Հունվար	29	9	13	27	11	3	3	5	50	1.5	ՀվԱրլ 3.2	ՀվԱրլ 2.9	
		2.4	2.2	2.6	2.9	2.1	2.2	2.6	3.6					
	Ապրիլ	22	8	13	27	15	4	4	7	33	2.2			
		3.3	2.4	2.6	3.6	2.9	3.5	3.2	4.1					
	Հուլիս	31	8	9	25	12	3	3	9	36	2.2			
		3.5	2.6	2.4	3.2	2.4	2.7	3.7	4.1					
	Հոկտեմբեր	31	9	10	22	15	3	3	7	42	1.8			
		2.9	2.2	2.4	3.0	2.2	2.8	2.7	3.9					

Արևափայլի տնոդություն

Կայանի անվանումը	Ըստ ամիսների												Տարեկան գումարային
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս		Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր	
Թալին	92	105	142	157	202	270	318	301	251	176	133	94	2241

Անարև օրերի քանակը

Կայանի անվանումը	Ըստ ամիսների												Տարեկան գումարային
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր	
Թալին	13	10	9	7	5	1	1	1	2	7	8	12	76

Մթնոլորտային օդի միջին ջերմաստիճանը Թալինում

	Բարձրությունը ծովի մակարդակից, մ	Միջին ջերմաստիճանը ըստ ամիսների, C°												Միջին տարեկան	Բացարձակ նվազագույն	Բացարձակ առավելագույն
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
Թալին	1637	-5.7	-4.1	1.0	7.5	12.3	16.7	20.8	21.0	16.7	10.2	3.3	-2.9	8.1	-26.1	37.5

Օդի հարաբերական խոնավությունը

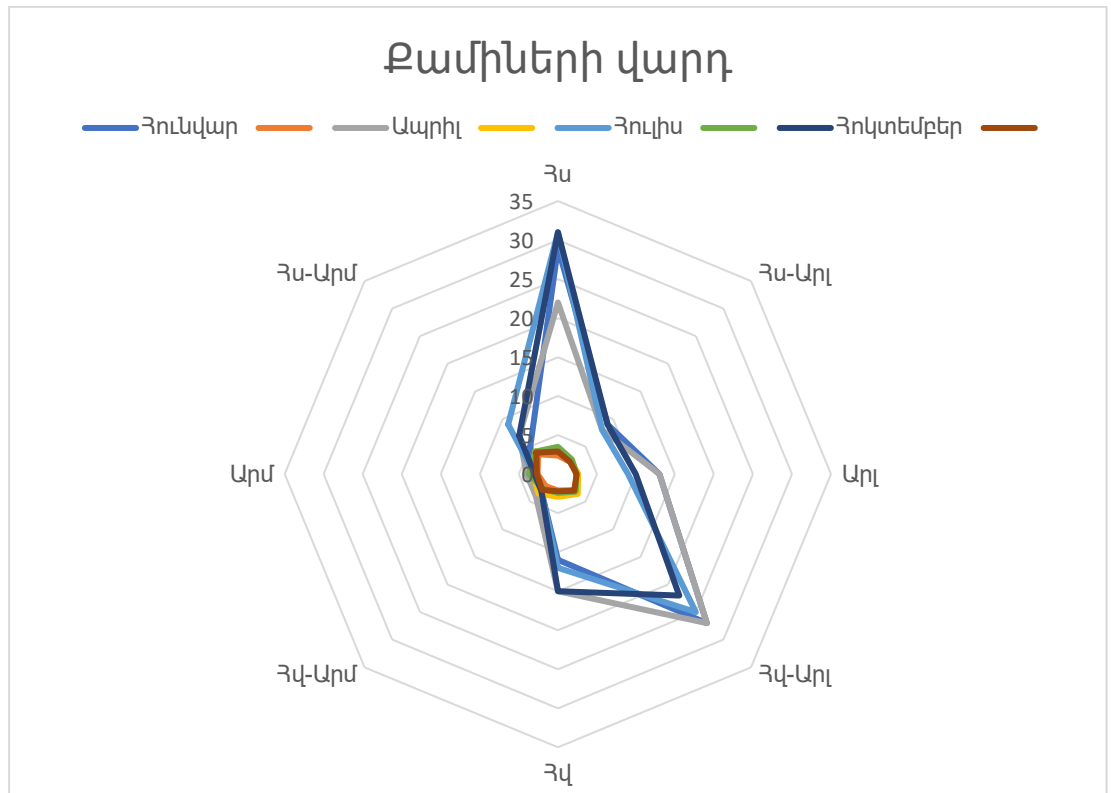
	Բարձրությունը ծովի մակարդակից, մ	Օդի հարաբերական խոնավությունը ըստ ամիսների, %												Միջին տարեկան	Միջին ամսական ժ. 15-ին	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	հունվարին	օգոստոսին
Թալին	1637	77	75	69	66	66	60	55	52	54	63	73	78	66	52	44

Մթնոլորտային տեղումները

Բնակավայրի անվանումը	Տեղումների քանակը միջին ամսական / օրական առավելագույն, մմ													Տեղումների քանակը նոյեմբեր-մարտ ամիսներին, մմ	Տեղումների քանակը ապրիլ-հոկտեմբեր ամիսներին, մմ
	Ըստ ամիսների												տարեկան		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
Թալին	23	25	37	60	77	51	35	22	20	36	25	23	434	133	301
	21	22	38	36	37	63	58	44	27	36	22	19	63		

Արևափայլի տևողությունը

Բնակավայրի անվանումը	Տևողությունը ըստ ամիսների, ժամ												Տարեկան գումարային
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Թալին	92	105	142	157	202	270	318	301	251	176	133	94	2241

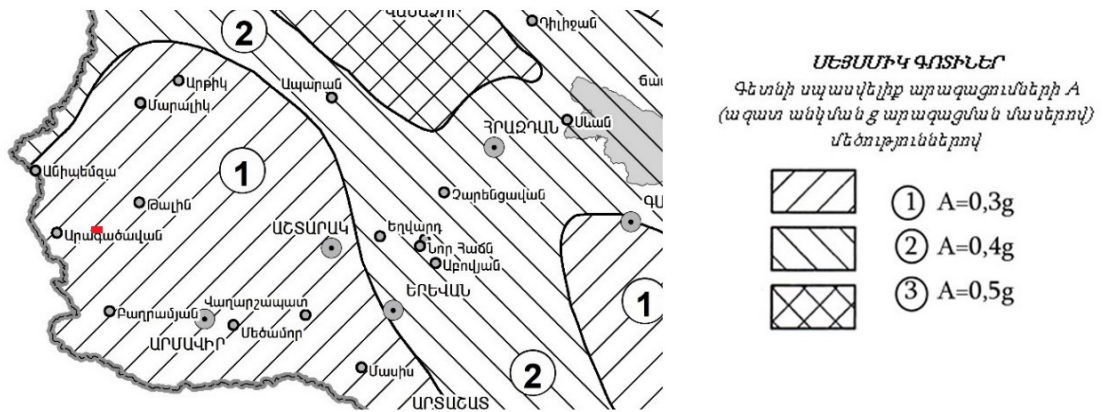
Տեկտոնիկա, սեյսմիկություն, սողանքներ, սելավներ

Հանքավայրի շրջանի անմիջական հարևանությամբ խոշոր խզումային ստրուկտուրաները փաստված չեն, նկատվում են միայն տարբեր ուղղվածության բազմաթիվ մանր տեկտոնական խախտումներ:

ՀՀ գտնվում է ակտիվ երկրաշարժային գոտում: Հյուսիսից հարավ առանձնացվում են հետևյալ սեյսմիկ զոնաները. Մերձքուռյան, Սոմխեթա-Ղարաբաղի, Մերձսևանյան, Կապան-Գոգորանի, Ծաղկունյաց-Զանգեզուրի, Երևան-Օրդուբադի, Ուրծ-Վայքի: Հիմնականում նշված զոնաների սահմաններով է անցնում երկրկեղևի խորքային բեկվածքները, որոնցից ամենախոշորն են Սևան-Աքերայի, Շիրակ –Զանգեզուրի և Միջին Արաքսյան/Երևանյան/ բեկվածքները:

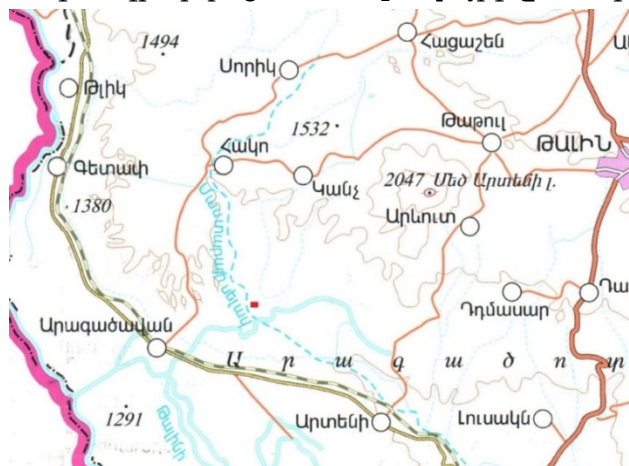
ՀՀ Քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի՝ 2020թ. դեկտեմբերի 28-ի թիվ 102-Ն հրամանով հաստատված «ՀՀՇՆ 20.04- «Երկրաշարժադիմացկուն շինարարություն. Նախագծման նորմեր»: Այդ նորմերով սահմանվում են այն չափանիշները, որոնք պետք է դրվեն շենքերի ու կառուցվածքների նախագծման ու կառուցման ընթացքում /սեյսմակայունության հիմնական սկզբունքներ/: Սեյսմակայուն շինարարությունը իրականացվում է տարբերակված՝ երեք, ըստ ուժգնության աճող հաջորդականությամբ՝ 1, 2, 3 սեյսմիկ գոտիներում, որոնց համար գրունտի հորիզոնական արագացման մեծությունը համապատասխանաբար 300, 400 և 500 սմ/վրկ² է: Նույն հրամանի հավելվածում ներկայացված է ՀՀ բնակավայրերի ցուցակը ըստ սեյսմիկ գոտիների: Այդ ցուցակում հանքավայրի տարածքը և մոտակա բնակավայրերը գտնվում են 1-ին սեյսմիկ գոտում: Հայցվող տարածքին վերագրվում է գրունտի հորիզոնական արագացում $a = 0.3g$ /գրունտային սովորաշերտի վերին մակերևույթի վրա երկրաշարժի ժամանակ

առաջացած արագացման մեծությունը հորիզոնական ուղղությամբ/:

Նկար 5. Հավանական սեյսմիկ վտանգի գոտիավորման քարտեզ

Սողանքային երևույթներ տարածքում չեն արձանագրվել: Մոտակա սողանքային մարմինները գտնվում են հանքավայրից մոտ 2,5կմ հյուսիս-արևելք: Հանքավայրի և նրան հարող տարածքների ուսումնասիրությամբ չի հայտնաբերվել գեոդինամիկ երևույթների՝ սողանքների, կարստերի, փլուզումների առկայությունը, որոնք կխանգարեն կամ կբարդացնեն հանքավայրի շահագործման աշխատանքները :

Նկար 6. ՀՀ հյուսիս-արևմտյան սեզմենտի առավել վտանգավոր սողանքների քարտեզ

Սելավներ

Սելավը կարճաժամկետ և ցեխային, երբեմն ցեխաքարային հեղեղ է, որը ձևաորվում է լեռնային գետերի ավազաններում: Երբեմն սելավ ձևավորվում է ձյան, սառցադաշտային բուռն հալքից, ջրամբարների վթարից: Իր կործանարար ուժով հայտնի է Գետառի 1946 թվականի սելավը:

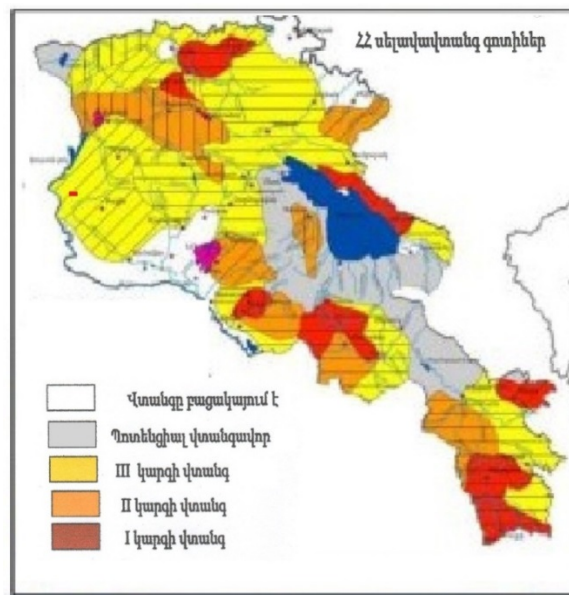
Սելավները հաճախ հանգեցնում են աղետալի հետևանքների, ավերում են գյուղեր ու ճանապարհներ, ծածկում դաշտեր ու այգիներ: Սելավները մեծ վնաս են հասցնում գյուղատնտեսությանը՝ հողերի լվացմամբ, ձորակների առաջացմամբ, հողատարածքները բերվածքներով ծածկելով:

Հայաստանում ամեն տարի դիտվում են սելավներ: Տարածքի մոտ 65 տոկոսը պարբերաբար տուժում է այս վտանգավոր երկրաբանական երևույթից: Հայաստանում սելավների ամենամեծ քանակությունը հունիս (30 %) հուլիսին (25 %) է: Սելավները

հատկապես հաճախակի են Արագածի հարավային, հարավարևմտյան Մաստարա, Փամբակ, Դեբեդ, Ագատ, Վեդի, Հրազդան, Գետառ, Ողջաբերդ, Ողջի, Գորիս և Մեղրի գետերիավազաններում:

Սելավային հեղեղների դեմ պայքարը կազմակերպվում է արգելափակող պատվարներ կանգնեցնելով, հոսքը սպառնալի վայրերից շեղելով և ջրահոսքի ավազանը անտառապատելով:

Արագածի պեռլիտի հանքավայրի հյուսիսային տեղամասը գտնվում է 3-րդ կարգի սելավավտանգ գոտում: Հաշվի առնելով հայցվող տարածքի հեռավորությունը Սելավ Մաստարա գետի և նրա վտակների չորահուններից, ինչպես նաև հայցվող տարածքի բարձր դիրքը վստահաբար կարելի է ասել, որ սելավների դեպքում ուսումնասիրության հետազայում և արդյունահանման աշխատանքներին որևէ վտանգ չի սպառնում:

Նկար 7. ՀՀ սելավավտանգ գոտիների քարտեզ

Մթնոլորտային օդ

ՀՀ տարածքում օդային ավազանի ֆոնային աղտոտվածությունը վերահսկվում է ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության կողմից:

Օդային ավազանում հայտնաբերված փոշու քանակությամբ, մարզը գտնվում է բարվոք վիճակում, այս ցուցանիշը միջին հանրապետական մեկ շնչի հաշվով ցուցանիշից փոքր է շուրջ 3 անգամ:

Տեղամասի շրջանում արտանետումների հիմնական աղբյուրը Արագածի պեռլիտի հանքավայրն /նախագծվող տեղամասից հեռավորությունը 1,5-2,0կմ/ ու գործարանը /նախագծվող տեղամասից հեռավորությունը 3,0կմ/, որը շահագործվում է «Արագած Պեռլիտ» ԲԲԸ կողմից: 2015 թվականի թույլտվության համաձայն՝ «Արագած պեռլիտ» ԲԲԸ անշարժ աղբյուրներից աղտոտող նյութերի մթնոլորտ արտանետելու չափաքանակներն են. անօրգանական փոշի 9.5տ/տարի, կախված մասնիկներ 0.3տ/տարի, ածխածնի օքսիդ 3.867տ/տարի, ծծմբային անհիդրիդ 11.172տ/տարի, ազոտի օքսիդներ 1.017տ/տարի:

Օդային ավազանի աղտոտվածության մոնիթորինգային աշխատանքները կատարվում են ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» (ՀՄԿ) ՊՈԱԿ-ի կողմից:

Հաշվի առնելով այն, որ Արագածավան համայնքում ոչ «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի և ոչ էլ մեր ընկերության կողմից որևէ դիտարկում չի

իրականացվել, հանքավայրի տարածքում մշտական դիտակայաններ կամ պասիվ նմուշառիչներ չեն տեղադրված և օդային ավազանի աղտոտվածության վերաբերյալ տվյալներ չկան և այդ պատճառով տեղեկատվությունը տրված է ըստ բնակչության թվի:

ՀՀ բնակավայրերի (բացառությամբ Երևան, Վանաձոր, Արարատ, Հրազդան և Գյումրի քաղաքների) մթնոլորտային օդն աղտոտող նյութերի ֆոնային կոնցենտրացիաների արժեքները ներկայացված են ստորև, որոնց հաշվարկները կատարվել են ըստ տվյալ բնակավայրի ազգաբնակչության թվաքանակի:

ՀՀ ԱՎԾ վիճակագրական տեղեկագրի՝ 2024թ. հունվարի 1-ի դրությամբ տեղամասի տարածքին ամենամոտ գտնվող բնակավայրերը Արագածավան (6501մարդ) և Արտենի (3925մարդ) բնակավայրերն են, որտեղ մշտական բնակչությունը ըստ պաշտոնական տվյալների չի գերազանցում 10000 մարդ:

Այդ բնակավայրերում աղտոտիչների ֆոնային կոնցենտրացիաների արժեքները գնահատվում են հետևյալ տիրույթում. փոշի՝ $0,071 \text{ մգ/մ}^3$, ածխածնի օքսիդ՝ $0,8 \text{ մգ/մ}^3$, ազոտի երկօքսիդ՝ $0,023 \text{ մգ/մ}^3$ և ծծմբի երկօքսիդ՝ $0,006 \text{ մգ/մ}^3$: Ուսումնասիրության նպատակով հայցվող տարածքը գտնվում է բնակավայրերից հեռու /նվազագույնը 2.8 կմ/ , համապատասխանաբար օդային ավազանը չի կրի անտրոպոգեն զգալի ազդեցություն:

Մթնոլորտային օդի որակի մոնիթորինգի դիտացանց

Նկար 8.

- Զրային ռեսուրսներ

Շրջանում բնական ջրային ցանցը թույլ է զարգացած ապարների բարձր ջրաթափանցելիության և տեղումների սակավության հետևանքով: Այն հիմնականում, ներկայացված է սելավային հոսքերի հեղեղատներով, որոնք ունեն սեզոնային բնույթ:

Հիմնական ջրային միավորը Մելավ Մաստարան է՝ Սևջուր գետի աջ վտակը: Գետի երկարությունը 98 կմ է, ավազանը՝ 1580 կմ^2 : Սկիզբ է առնում Արագածի հարավ-արևմտյան լանջից, մոտ 2500 մ բարձրությունից: Հոսում է դեպի հարավ, ապա՝ հարավ-արևելք:

Մնուցումը գերազանցապես անձրևային է: Ունի անկայուն, սելավային ռեժիմ, երբեմն ցամաքում է (30-50 օր): Հայտնի է 2-3 տարին մեկ կրկնվող ուժեղ ցեխաքարային սելավներով:

Մակերևութային ջրերի աղտոտվածության մոնիթորինգային աշխատանքները կատարվում են ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից: Մելավ Մաստարա գետի վրա դիտակետեր չկան, երբևե մոնիտորինգ չի իրականացվել /գետը ունի սեզոնային բնույթ/ և այդ գետի ջրի որակի վերաբերյալ որևէ տեղեկություն չունենք:

Տարբեր տարիներին, հայցվող տեղամասին սահմանակից Արագածի պեռլիտի հանքավայրում, կատարված երկրաբանահետախուզական աշխատանքների ընթացքում (հորատվել են մինչև 100մ խորությամբ հորատանցքեր) ստորերկրյա ջրերի հորիզոններ և ելքեր չեն հայտնաբերվել: Ստորերկրյա ջրերի բացակայությունը պայմանավորված է տեղամասի երկրաբանական և գեոմորֆոլոգիական առանձնահատկություններով:

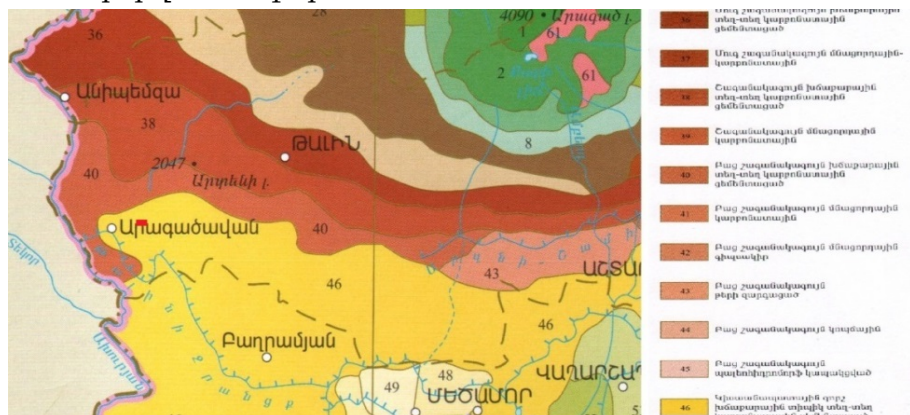
-Հոդեր.

Հողը բնական գոյացություն է, կազմված ծագումնաբանորեն իրար հետ կապված հորիզոններից, որոնք ձևավորվել են երկրի կեղևի մակերեսային շերտերի վերափոխման հետևանքով՝ ջրի, օդի և կենդանի օրգանիզմների ներգործության շնորհիվ: Հողը երկրակեղևի մակերեսային փխրուն շերտն է, որը փոփոխվում է մթնոլորտի և օրգանիզմների ազդեցությամբ, լրացվում է օրգանական մնացուկներով:

Հողառաջացնող գործոններն են աշխարհագրական, գեոմորֆոլոգիական, կլիմայական պայմանները, լանդշաֆտը, բուսական և կենդանական աշխարհի և մարդու ներգործությունը:

Տարածքի հողային ծածկույթը ցածրադիր վայրերում ներկայացված է բաց շագանակագույն և շագանակագույն, գորշ կիսաանապատային հողերով:

Հողերի բնական տիպերի բաշխվածությունը ռեգիոնալ ուսումնասիրության համար
րնտրված շրջանում բերված է նկար 9-ում:

Նկար 9. Հողերի բնական տիպերի բաշխվածության սխեմատիկ քարտեզ

Նախալեռնային գոտում տարածված են շագանակագույն, մեծ մասամբ քարքարոտ, էրոզացված հողերը, որոնց մակերեսային քարքարոտությունը կազմում է 70.3%, որից 18.8%-ը՝ թույլ քարքարոտ, 17.0%՝ միջակ քարքարոտ, 34.5 %-ը՝ ուժեղ քարքարոտ:

Շագանակագույն հողերն ձևավորվել են տիպիկ չոր տափաստանային բուսականության տակ, հրաբխային ապարների հողմահարված նյութերի, ինչպես նաև տեղակուտակ, ողողաբերուկ և հեղեղաբերուկ գոյացումների վրա:

Ժամանակակից առաջացումները ներկայացված են ոչ համատարած ծածկույթ կազմող հողի շերտով և պեռլիտի կտորներով խառը ավազակավերով, որոնց հզորությունը հայցվող տարածքի սահմանակից Արագածի պեռլիտի հանքավայրի սահմաններում կազմում է միջինը 1.13մ: Ընդ որում հողի շերտի միջին հզորությունը կազմում է 0.0-0.3մ միջինը 0.15մ, իսկ պեռլիտի կտորներով ավազակավերի միջին հզորությունը՝ 0.98մ՝ ըստ մեխանիկական կազմի դասվում են միջակ և ծանր կավավազային տարատեսակների շարքին:

Հողերի կլանման տարողությունը համեմատաբար ցածր է, որը պայմանավորված է հումուսի սակավ պարունակությամբ և թեթև կավավազային մեխանիկական կազմով: Շագանակագույն հողերի ծավալային զանգվածը տատանվում է 1.24-1.48գ/սմ³-ի, տեսակարար զանգվածը՝ 2.50-2.65գ/սմ³-ի, ընդհանուր ծակոտկենությունը՝ 4.38-52.1, խոնավությունը՝ 20-30%-ի սահմաններում:

Այս տիպի հողերը պարունակում են մեծ քանակությամբ կարբոնատներ՝ մինչև 10-25%, որն առաջ է բերում հողերի ցեմենտացիա և քարացում: Հողը և փխրուկաբեկորային մայրատեսակը հարուստ են հողալկալի մետաղներով, ֆոսֆորական թթվով և կալիումով: Անմշակ հողերում ստրուկտուրանիտոզոր կնձկային:

Կիսաանապատային գորշ հողերով ձևավորվել են տեղակուտակ, տեղակու-տակ-ողողաբերուկային խճային և խճաբեկորային կարբոնատային մայր տեսակների վրա: Այս հողերը ունեն հիմնականում կավավազային մեխանիկական կազմ, բավա-կանաչափ կմախքային զանգվածի պարունակությամբ: Առանձին տեղերում հողի խորը շերտերում հաճախ բավական քանակությամբ ջրալույծ աղեր են կուտակվում (մինչև 1-1.5%), որոնք գլխավորապես ներկայացված են CaSO_4 , MgSO_4 և այլ աղեր: Այս տիպի հողերին բնորոշ է հումուսի չնչին պարունակությունը (1-1.5%): Աչքի են ընկնում իրենց քարքարոտությամբ, հանդիպում են ինչպես մակերեսային, այնպես էլ թաղված և կիսաթաղված քարեր: Ռելիեֆի անհարթության, նվազ բուսականության և անբարելավ ֆիզիկական հատկությունների հետևանքով այս հողերը ենթարկվում են ջրային, մասամբ էլ քամու էռոզիայի:

Ստորև աղյուսակում ներկայացված են գորշ հողերի քիմիական հատկությունները:

Խորությունը,	Հումուս,	Ընդհանուր,	CO ₂ ,	CaSO ₄ ,	Կլանված հիմքերի գումարը, մ.էկվ 100գ հողում	H ₂ O զրախմբված
սմ	%	%	%	%		
0-8	2.10	0.19	1.3	0.05	22.0	8.0
8-21	1.81	0.132	4.7	0.08	30.5	8.3
21-32	1.55	0.115	10.6	0.5	23.6	8.2
32-65	0.87	0.088	15.5	0.8	18.3	8.1
65-140	0.22	չի որոշված	2.2	42.1	չի որոշված	7.3

Կախված ռելիեֆի պայմաններից և էոզոիայի ենթարկվածության աստիճանից՝ հանդիպում են ինչպես ավելի թեթև, այնպես էլ ծանր մեխանիկական կազմով հողեր:

Ուսումնասիրության համար հայցվող տարածքը գտնվում է ՀՀ Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի Արագածավան բնակավայրի՝ համայնքային սեփականության վկայական N2628319, վարձակալության իրավունքով «Պեռլիտ մայինիզ գրուպ» ՍՊԸ-ին տրամադրված (Պայմանագիր թիվ 395, 17 հուլիսի 2025թ), գյուղատնտեսական նպատակային նշանակության՝ արտավայր գործառնական նշանակության հողերի սահմաններում /կադաստրային ծածկագիր 02-016-0219-0015/:

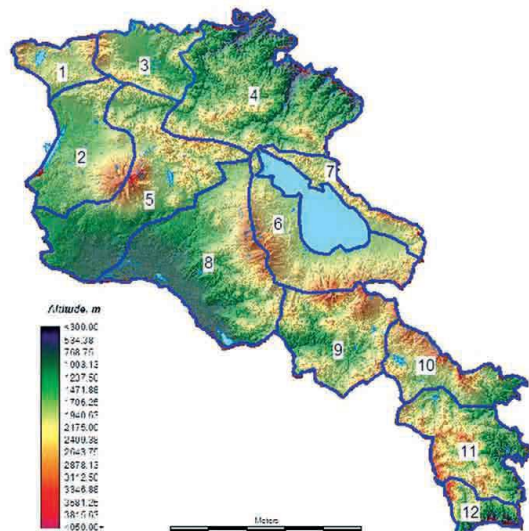
Վկայականի և վարձակալության պայմանագրի պատճենները կցվում են՝ հավելված 3:

-Բուսական և կենդանական աշխարհը

Այս բաժնում ներկայացվող նյութը կազմված են շրջանի կենդանական և բուսական աշխարհի վերաբերյալ հասանաելի գիտական հրապարակումների, արտադրական և ՇՄԱԳ հաշվետվությունների, ինչպես նաև դաշտային այցելությունների ընթացքում իրականացված ուսումնասիրությունների արդյունքների հիման վրա:

Ուսումնասիրվող շրջանը մտնում է Ապարանի ֆլորիստիկ շրջանի մեջ (նկ.10)

Հայցվող տարածքի մոտակայքում բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ, որտեղ իրականացվում է վտանգված էկոհամակարգերի պահպանություն, չկան: Նախնական գնահատման հայտի կազմմանը զուգընթաց իրականացվել է ՀՀ բույսերի և կենդանիների Կարմիր գրքերի ուսումնասիրությունը (հաստատվել են ՀՀ կառավարության 29.01.2010թ.-ի N71-Ն և N72-Ն որոշումներ), ինչպես նաև կենսաբազմազանության մասնագետ Մ. Եղյանի կողմից կատարվել են դաշտային հետազատություններ: ՀՀ բույսերի և կենդանիների Կարմիր գրքերում նշված տեսակներ չեն արձանագրվել:

Նկար 10. Հայաստանի ֆլորիստիկ շրջանները (Таманян, Файвущ, 2009): Ապարանի ֆլորիստիկ շրջանը 5-րդ է:

Տարածքը անտառածածկ չէ, չկան նաև արհեստական տնկված անտառներ, պաշտպանիչ անտառաշերտեր:

Տարածքին բնորոշ է կիսաանապատային բուսականությունը:

Կիսաանապատային բուսականություն.

Արարատյան գոգավորության, նաև Զանգեզուրի, Մեղրիի ու Վայքի լեռնաշղթաների վրա (600-1500 մ բարձրություններում) գտնվող գրեթե բոլոր չոր, անջրդի հողատարածքները՝ դռերը, ծածկված են կիսաանապատային բուսականությամբ: Ի տարբերություն անապատների՝ այստեղ բուսական համակեցությունում զգալի տոկոս են կազմում էֆեմեր ճիմառաջացնող դաշտավուկազգիները անապատասեզ, ցորնուկ, այծակն, դաշտավուկ և այլն):

Տարածվում են կարճակյաց բույսերը, որոնք ունեն խորը առանցքային արմատներ և կյանքի համար անհրաժեշտ խոնավությունը վերցնում են հողի ստորին շերտերից, իսկ որտեղ նկատվում են գրունտային ջրերի ելքեր, տարածված են եղեգնուտները:

Հայաստանի կիսաանապատային բուսականության գերակշռող բույսերն են. հոտավետ օշինդր, Կապար փշոտ, Սիգախոտ, Նշենի Ֆենցլի, Կոխիա, լերդախոտ, բորբոսատեսուկ, դաշտավուկ, կապար, հազարատերևուկ, որոնք երբեմն առաջացնում են ինքնուրույն բուսական համակեցություններ:

դաշտավուկ

Կիսաանապատային բուսականություն

Օշինդր հոտավետ

հազարատերևուկ

Տարածքների խոտածածկում մասնակցող բույսերը վաղամեռ են: Տարածքի բուսականությունը վաղ գարնանը բավականին փարթամ տեսք ունի, սակայն ամռան շոգերն ընկնելուն պես էֆեմերներն ամբողջությամբ խանձվում են:

Արտենիի հրաբխային զանգվածի շրջանում հայտնի են ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված հետևյալ տեսակները.

- տերեփուկ Թախտաջանի – կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ է, լոկալիտներ Արտենի լեռան գագաթին և Հակո գյուղի տարածքում : Ամենամոտը Արտենի լեռան գագաթի լոկալիտն է, տեղամասից այն գտնվում է մոտ 3.0կմ հեռավորության վրա, - Ճուռակախոտ փրչոտ, տուղտավարդ Սոֆիայի և հիրիկ նրբագեղ – վտանգված տեսակներ, լոկալիտները գտնվում են Արտենի լեռան գագաթին /տեղամասից ավելի քան 3կմ հեռավորության վրա/,

- զանգակ Մասալսկու և խլոպուզ Գրոյտերի - կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակներ են, աճում են Արտենի լեռան գագաթին, տեղամասից ավելի քան 3.0կմ հեռավորության վրա:

հայցվող տեղամասի ընդհանուր տեսքը

Կենդանական աշխարհը շատ աղքատիկ է:

Օգտակար հանածոյի արդյունահանման աշխատանքների շրջանի տափաստանային լանդշաֆտներում կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչներից են. ճագարամուկը, նապաստակը, աղվեսը, գայլը, մողեսները, օձերը: Կաթնասուններից հանդիպում են սովորական և սարահարթային դաշտամուկը, սովորական աղվեսի հայկական ենթատեսակը: Մորեխներից քանակապես գերակշռում է սովորական իտալական մորեխը, բնորոշ են ձիուկներ և մթնաթևեր, աղոթարար իրիսը: Բազմաթիվ են բզեզները՝ սև և փոսիկավոր կարաբուսներ, գերեզմանափորը, գլաֆիրուսները, բրոնզաբզեզները:

Բուն հայցվող տարածքում Կարմիր գրքում գրանցված կենդանիներ բացակայում են, բայց մոտակայքում կարող է հանդիպել կզաքիսների ընտանիքի պատկանող Խայտաքիս «*Vormale peregrusna*» խոցելի տեսակը:

- Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ

Արգելավայրերը մշտապես կամ ժամանակավորապես առանձնացված տարածքներն են, որտեղ ապահովվում են էտալոնային, գիտական, պատմամշակութային, տնտեսական արժեք ներկայացնող բնական համալիրների և նրանց տարրերի տեսակների պահպանությունն ու վերարտադրությունը: Ներկայումս հանրապետությունում ստեղծված են 27 արգելավայրեր, որը ՀՀ տարածքի 3.44%-ն է:

Արագածի ալպյան արգելավայր, բնության հատուկ պահպանվող տարածք, Հայաստանի Հանրապետության 27 արգելավայրերից մեկը: Կազմավորվել է 1959 թվականին, ունի 300 հա տարածք: Գտնվում է ՀՀ Արագածոտնի մարզում՝ Արագած լեռնազանգվածի 3200-3500 մ բարձրություններում: Ստեղծվել է սառցադաշտային Քարի լճի և հարակից ալպյան մարգագետինների պահպանության նպատակով:

Արագածի պեռլիտի հանքավայրի մոտակայքում բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ չկան: Արագածի պեռլիտի հանքավայրի հյուսիսային տեղամասը Արագածի ալպյան արգելավայրից գտնվում է ավելի քան 38 կմ հեռավորության վրա:

Հայցվող տարածքում, երկրաբանահետախուզական աշխատանքների Ծրագրի կազման նախապատրաստական շրջանում մասնագետների կողմից տարածքի հետազոտման արդյունքում, ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսական և կենդանական տեսակներ չեն արձանագրվել:

Նկար 11. Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ

ՀՀ կառավարության 2008թ. օգոստոսի 14-ի N 967-Ն որոշմամբ հաստատված Արագածոտնի մարզի բնության հուշարձանների ցանկ

Երկրաբանական հուշարձաններ

NN ը/կ	Անվանումը (նկարագիրը)	Տեղադիրքը
1	2	3
1.	«Տափակ Բլուր» լիպարիտային գմբեթ	Արագածոտնի մարզ, Թաթուլ գյուղից 2.0 կմ հվ-արմ
2.	«Բազալտե արև», եգալի ճառագայթաձև անջատում	Արագածոտնի մարզ, Բյուրական գյուղից 7 կմ հս, Արխաշան գետի ձախափնյա մասում Ամբերդ ամրոցի մոտ
3.	«Տատիկ» քարե բնական քանդակ	Արագածոտնի մարզ, Դաշտադեն գյուղի հվ-արլ եզրին
4.	«Փոքր Արտենի» հրաբուխ	Արագածոտնի մարզ, Արևուտ գյուղից 2.5 կմ հվ-արմ
5.	«Քարե կարկուտ» տեքստուրային առանձնահատուկ ներփակումներ	Արագածոտնի մարզ, Սարալանջ գյուղից մոտ 3.0 կմ հս-արմ
6.	Արայի լեռան խառնարանը	Արագածոտնի մարզ, Արտաշավան գյուղից 6 կմ հս-արլ
7.	«Անանուն» ժայռ-մնացուկներ	Արագածոտնի մարզ, Սարալանջ գյուղից 4.5 կմ հվ-արմ, Արայի լեռ, հրաբխի հարավային լանջերին
8.	«Անանուն» էրոզիոն աշտարակ	Արագածոտնի մարզ, Սարալանջ գյուղից 4 կմ արմ, Արայի լեռան հրաբխի խառնարանում
9.	«Չինգիլային դաշտ» քարե կուտակումներ	Արագածոտնի մարզ, Քուչակ գյուղից մոտ 1.5 կմ հս-արմ, «Էլոյի բերդ» տանող ճանապարհին
10.	«Մեծ Արտենի» էքստրուզիվ կոն	Արագածոտնի մարզ, բնապատմական համալիր Մեծ Արտենի լեռ (2047մ), քարեդարյան (օլիգոցեն) հասակի եգալի հնագիտական հուշարձաններ

Ջրաերկրաբանական հուշարձաններ

1.	«Սրբի» կամ «Քառասուն» աղբյուր	Արագածոտնի մարզ, Ապարան քաղաքի կենտրոնում, ծ.մ-ից 1870 մ բարձրության վրա
----	-------------------------------	--

2.	«Քյահրիզ» աղբյուր	Արագածոտնի մարզ, Գեղաձոր գյուղից 8.5 կմ հվ-արմ, Գեղաձոր գետի վերին հոսանքի տրոգային կրկեսի վերին եզրին
3.	«Գեղաձոր» աղբյուր	Արագածոտնի մարզ, Գեղաձոր գյուղից 7.5 կմ հվ-արմ, Գեղաձոր գետի վերին հոսանքի տրոգային կրկեսում, 9 մ-ից 3000 մ բարձրության վրա
4.	«Ջաղացի» աղբյուր	Արագածոտնի մարզ, Ղազարավան գյուղի հվ ծայրամասում, ծ.մ-ից 1180 մ բարձրության վրա

Ջրագրական հուշարձաններ

1.	«Ամբերդ» լիճ	Արագածոտնի մարզ, Բյուրականից մոտ 2.1 կմ հս-արմ, Արագած լեռան հվ-արմ մերձկատարային սարավանդին
2.	«Լեսինգ» լիճ	Արագածոտնի մարզ, Ծաղկաշեն գյուղից մոտ 11 կմ հս-արմ, Արագած լեռնազանգվածի հս-արլ լանջին
3.	«Ումրոյ» լիճ	Արագածոտնի մարզ, Ծաղկաշեն գյուղից մոտ 8 կմ հս-արմ, Արագած լեռնազանգվածի արլ լանջին
4.	«Գեղարոտի» ջրվեժ	Արագածոտնի մարզ, Արագած գյուղից 11 կմ հս-արմ

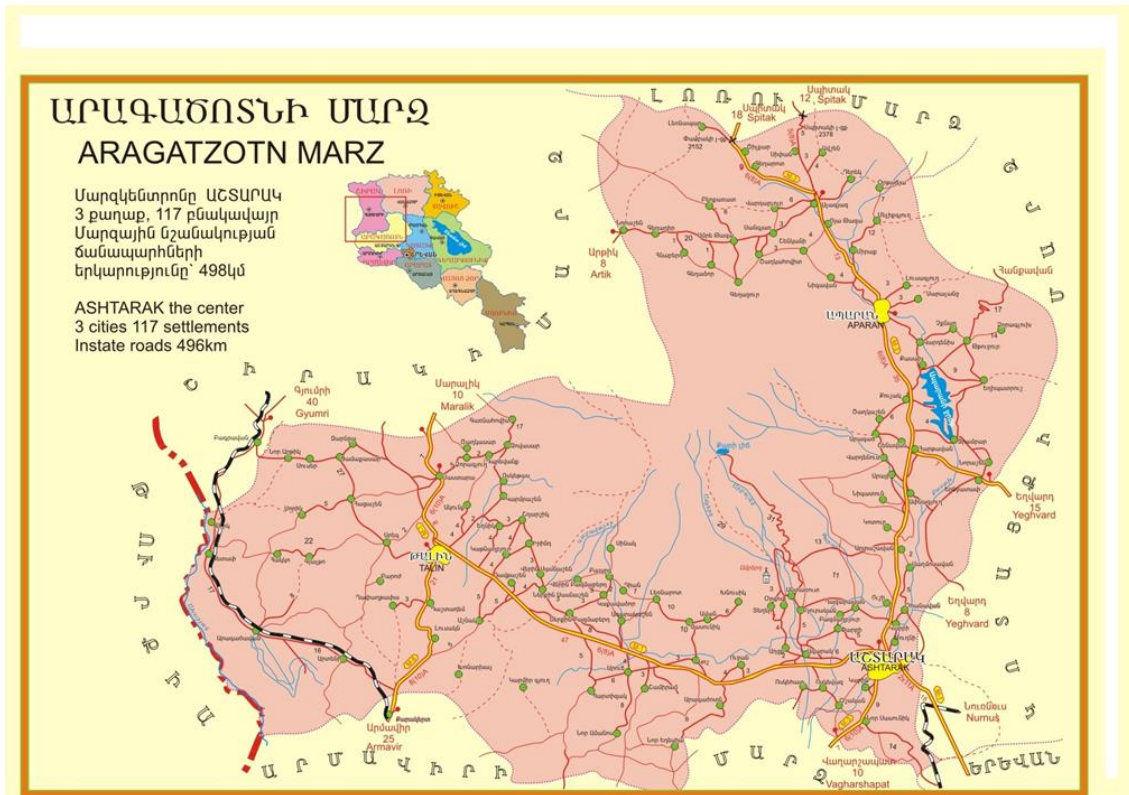
Բնապատմական հուշարձաններ

1	«Մեծ Արտենի» էքստրուզիվ կոն .	Արագածոտնի մարզ, Արևուտ գյուղից 2 կմ հվ-արմ
2.	«Արտաշավան» բնապատմական համալիր	Արագածոտնի մարզ, Արտաշավան գյուղի արլ եզրին
3.	«Աստվածընկալ» հրաբխային տուֆերի ստվարաշերտ	Արագածոտնի մարզ, Հարթավան գյուղից մոտ 4 կմ դեպի արլ, Քասախ գետի կիրճի աջ լանջին
4.	«Քասախի դարավանդներ»	Արագածոտնի մարզ, Օհանավան գյուղի արլ եզրին
5.	«Քասախի կիրճ»	Արագածոտնի մարզ, Սաղմոսավան գյուղ

Արագածոտնի մարզում հաստատված բնության հուշարձանները նախագծվող տարածքից գտնվում են 5-6կմ և ավելի հեռավորության վրա:

Պեղիտների արդյունահանման նպատակով ուսումնասիրության աշխատանքների համար հայցվող տարածքում բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ, որտեղ իրականացվում է վտանգված էկոհամակարգերի պահպանություն, չկան (հիմք՝ ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության:

3. ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐ

Նկար 12.

-Ենթակառուցվածքներ

Ինչպես արդեն նշվել է հանքարդյունահանման համար նախատեսված տարածքը գտնվում է ՀՀ Արագածոտնի մարզի Թալին խոշորացված համայնքի Արագածավան բնակավայրի վարչական տարածքում

Տարածքը	2773քառ. կմ
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը	9,3 %
Համայնքներ, 2025թ. տարեսկզբի դրությամբ	8
Քաղաքներ	3
Գյուղեր	118
Բնակչության թվաքանակը 2025թ. տարեսկզբի դրությամբ	135,5հազ. մարդ
այդ թվում՝	
քաղաքային	28,3 հազ.
գյուղական	107,2հազ.մարդ
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2024թ.,%	4,4 %
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը2024թ.,%	20,9 %
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր 2023թ. հուլիսի 1- դրությամբ	218 597,2 հա
այդ թվում՝ վարելահողեր 2023թ. հուլիսի 1- դրությամբ	54 299,9 հա

ՀՄԽՀ տարիներին այստեղ էին Աշտարակի (1930-ից), Ապարանի (մինչև 1930՝ Էջմիածնի գավառի Հրագդան գավառամաս), Թալինի (1930-ից) և Արագածի (1972-ից) շրջանները:

ՀՀ Արագածոտնի մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող 3 ավտոխճուղիները՝ Երևան–Աշտարակ–Թալին–Գյումրի, Երևան–Աշտարակ–Սպիտակ և Երևան–Արմավիր–Քարակերտ–Գյումրի: Մարզի տարածքը հատում է նաև ՀՀ գլխավոր երկաթուղին:

Մարզում են գտնվում Բյուրականի նշանավոր աստղադիտարանը, ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի, ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտները:

Արագածոտնի մարզը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքի հյուսիս-արևմուտքում: Մարզը հյուսիսից սահմանակից է Շիրակի և Լոռու մարզերին, արևելքից՝ Կոտայքի մարզին, հարավում՝ Արմավիրի մարզին և ք. Երևանին, իսկ արևմուտքում պետական սահմանով՝ Թուրքիային:

2024թ.-ին Արագածոտնի մարզի տնտեսության հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները ՀՀ տնտեսության համապատասխան ոլորտների ընդհանուր ծավալում կազմել են.

➤ արդյունաբերություն	2.0 %,
➤ գյուղատնտեսություն	9.8 %,
➤ շինարարություն	6,3 %,
➤ մանրածախ առևտուր	1.8 %,
➤ ծառայություններ	0.8 %:

Մարզի տնտեսության հիմքն արդյունաբերությունը և գյուղատնտեսությունն են: Արդյունաբերության զարգացման վրա էական ազդեցություն է թողնում մարզի տնտեսաաշխարհագրական դիրքը՝ հարևանությունը մայրաքաղաքին, Արմավիրի և Կոտայքի մարզերին:

Արդյունաբերությունը մասնագիտացած է սննդամթերքի և խմիչքների, ըմպելիքների թանկարժեք իրերի արտադրության ու շինանյութերի հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում:

Գյուղատնտեսությունը հիմնականում մասնագիտացած է բուսաբուծության (մասնավորապես, հացահատիկային մշակաբույսերի արտադրության) և անասնաբուծության մեջ:

Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են ինչպես բուսաբուծության (հացահատիկ, կարտոֆիլ, բազմամյա տնկարկներ, կերային մշակաբույսեր), այնպես էլ անասնաբուծության զարգացման համար:

Բնակլիմայական պայմանների բազմազանության պատճառով մարզն առանձնանում է գյուղացիական տնտեսությունների արտադրական մասնագիտացման տարբերություններով:

Արագածոտնի մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող 3 ավտոխճուղիներ՝ Երևան – Աշտարակ – Թալին – Գյումրի, Երևան – Աշտարակ – Սպիտակ և Երևան – Արմավիր Քարակերտ – Գյումրի:

Մարզի տարածքը հատում է ՀՀ գլխավոր երկաթուղին:

Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով:

Մարզկենտրոն Աշտարակ քաղաքը (2025թ. տարեսկզբի դրությամբ՝ 17.6 հազ. մարդ) գտնվում է Քասախ գետի ափին, Երևանից 19 կմ հյուսիսարևմուտք: Քաղաքը հանգուցակետ է ավտոմոբիլային ճանապարհների խաչմերուկում, որը կապում է ՀՀ կենտրոնը հյուսիսային և հարավային տարածքների հետ:

Աշտարակ քաղաքը զարգացել է որպես Երևան քաղաքի արբանյակ: Այն մարզի վարչաքաղաքական, տնտեսական, գիտական ու կրթամշակութային կենտրոնն է: Քաղաքի տնտեսության առաջատար ոլորտը սննդամթերքի և ըմպելիքի արտադրությունն է:

Ապարան քաղաքը (2025թ. տարեսկզբի դրությամբ 6,2 հազ. մարդ) մարզի մեծությամբ և նշանակությամբ երկրորդ քաղաքն է: Գտնվում է Քասախ գետի ափին (Երևանից 60 կմ հեռավորությամբ):

Տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի արտադրությունն է:

Թալին քաղաքը (2025թ. տարեսկզբի դրությամբ՝ 4.5 հազ. մարդ) գտնվում է Արագած լեռան հարավարևմտյան լանջին (Երևանից 65 կմ հեռավորությամբ): Տնտեսության հիմքը թանկարժեք իրերի արտադրությունն է:

Արագածավան բնակավայրը գտնվում է Թալինի տարածաշրջանում, Թալինից մոտ 18 կմ հարավ-արևմուտք: Մարզկենտրոնից գտնվում է 71 կմ հեռավորության վրա: Տեղադրված է Արմավիր-Գյումրի միջպետական նշանակության ճանապարհի վրա: Նախկինում ունեցել է Ալագյազ, Ալագյոզ անվանումները: Վերանվանվել է 1950 թ-ին: 1974 թ-ից եղել է քաղաքատիպ ավան, 1995 թ-ից հետո՝ գյուղական բնակավայր: Համայնքի տարածքում գտնվում է 7-րդ դարին վերաբերող եկեղեցու ավերակները: Գյուղը գտնվում է ծովի մակարդակից 1255 մ բարձրության վրա: Կլիման մերձարևադարձային, չափավոր ցամաքային է, աչքի է ընկնում ցամաքայնությամբ: Ամառները շոգ են եւ չոր, ձմեռները՝ ցուրտ, ամեն տարի հաստատվում է կայուն ձնածածկույթ: Հունվարյան միջին ջերմաստիճանը տատանվում է -5,-6-ի սահմաններում, հուլիսյանը՝ 22-24-ի սահմաններում: Մթնոլորտային տարեկան տեղումների քանակը 350-400մմ: Բնական լանդշաֆտները չոր տափաստաններն են:

Շրջանում գործում է Իրինդ-Արտենի խմելու ջրատարը, իսկ ոռոգման նպատակով ջրերը տեղափոխվում են Թալինի ջրանցքով:

Գյուղն Մշտական բնակչության թվաքանակը 2025 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, 6580 մարդ:

Ունի դպրոց, բուժկետ, կապի հանգույց:

Այստեղ է գտնվում «Արագած պեռլիտ» ձեռնարկությունը, որն օգտագործում է սեփական հումքը: Համայնքում գործում է նաև գինու գործարան:

Գյուղատնտեսության մեջ մեծ բաժին ունի բուսաբուծությունը: Մշակում են հացահատիկային, կերային, բանջարաբոստանային կուլտուրաներ: Զբաղվում են պտուղների աճեցմամբ, բազմամյա տնկարկները գտնվում են տնամերձ հողակտորներում: Համայնքային հողերի մոտ 1/3-ը վարելահողերն են: Արոտավայրերը զբաղեցնում են պահուստային հողերի շուրջ 57%: Բուծում են մանր եւ խոշոր եղջերավոր անասուններ: Ունի կաթի մշակման եւ կաթնամթերքի արտադրության կետ:

- Պատմության, մշակութային հուշարձաններ

ՀՀ կառավարության 2007 թվականի մարտի 15-ի թիվ 385-Ն որոշմամբ հաստատվել է ՀՀ Արագածոտնի մարզի պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ցանկը: Արագածի պեռլիտների հանքավայրի մոտակա 6 գյուղերից միայն 3 գյուղի տարածքում են հաշվառվել պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձաններ՝ դրանք են;

ԱՐՏԵՆԻ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8
1			ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղի հվ մասում	<	1

ԱՐԵՎՈՒՏ (ԲԱՐՈԺ) գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8
1			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	18-19 դդ.	գյուղից 1.5 կմ հս-ամ, Արեգ տանող ճանապարհի ձախ կողմում, «Բաղլի» վայրում	S	2
2			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ՀՄԵԻ»	14-16 դդ.	գյուղի հս մասում, Թալին-Արմավիր մայրուղուց աջ, Արտին լեռան ստորոտին, ավազահանքերի մոտ	S	1
3			ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղի հս-ամ մասում	<	3

ՀԱԿԿՈ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8
1			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	8-12 դդ.	գյուղից 1 կմ ամ	S	1
	1.1		Գերեզմանոց	8-12 դդ.	գյուղատեղիի հվ մասում	S	1.1
2			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	ուշ միջնադար	գյուղից 2.5 կմ հս-ամ	S	2

3		ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 1 կմ հվ-ամ	<	3
4		ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 4 կմ հս-ամ	<	4
5		ԿՈԹՈՂ	4-5 դդ.	գյուղի մեջ, դպրոցի մոտ	<	5
6		ՔԱՐԱՅՐ - ԿԱՑԱՐԱՆ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 0,7 կմ հս-ամ, ծորի աջակողմյան բազալտե ժայռազանգվածի մեջ	<	6

Պատմության և մշակույթի հուշարձանների հողերի և հայցվող տեղամասի միջև ամենամոտ հեռավորությունը տատանվում է 4,5-5կմ սահմաններում և ուսումնասիրության աշխատանքները չեն կարող բացասաբար անդրադառնալ պատմամշակութային հուշարձանի իրավիճակի վրա:

Ընկերությունը պարտավորվում է երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների ընթացքում առաջնորդվել ՀՀ կառավարության 2002 թ. ապրիլի 20-ի № 438 որոշման 43-րդ կետի պահանջներով “Հիմնարկները, իրավաբանական և ֆիզիկական անձինք աշխատանքների կատարման ժամանակ պատմական, գիտական, գեղարվեստական և այլ մշակութային արժեք ունեցող հնագիտական և մյուս օբյեկտների հայտնաբերման պահից պարտավոր են դադարեցնել աշխատանքները և դրա մասին անհապաղ հայտնել լիազորված մարմնին”:

4. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՄԵԹՈԴԻԿԱՆ ԵՎ ԾԱՎԱԼՆԵՐԸ

Երկրաբանահետախուզական աշխատանքների ծրագիրը կազմված է նկատի ունենալով հետախուզվելիք տեղամասի պարզ երկրաբանական կառուցվածքը (1ա ենթախումբ), չափերը (11.8 հա), օգտակար հանածոյի հաստվածքի ակնկալվող զգալի հզորությունը, «Շինարարական և երեսապատման քարերի հանքավայրերի պաշարների դասակարգման կիրառման» հրահանգի հանձնարարականները, ինչպես նաև օգտագործվել է հարևանությամբ նախկինում հետախուզված Արագածի պեղիտների հանքավայրի հետախուզման տվյալները:

Հետախուզվող տեղամասի վերոհիշյալ առանձնահատկությունների հաշվառմամբ հետախուզական աշխատանքները նախատեսվում է իրականացնել ուղղաձիգ հորատանցքերի հորատման և դրանց համապատասխան նմուշարկման միջոցով: Ընդ որում հետախուզման ստորին սահման է ընտրվել 1300 մ բացարձակ նիշով հորիզոնը: Այն համընկեցվել է Արագածի պեղիտների հանքավայրի ու հետախուզվող տեղամասի սահմանագծի վրա նախկինում անցած հետախուզահոր 5-Շ -ի հատակային նիշին:

Օգտակար հանածոյի և դրա ջարդման արգասիքների որակական գնահատականը տրվելու է համաձայն “Щебень и песок перлитовое для производства вспученного перлита” 25226-96 ГОСТ-ի տեխնիկական պահանջների, որը կապահովի “Щебень и песок перлитовые вспученные” 10832-91 ГОСТ-ի տեխնիկական պահանջներին համապատասխանող վերջնարտադրանքի (փքված պեղիտային ավազի և խճի) ստացումը:

Տեղամասում ձևավորված հետախուզական ցանցը թույլ կտա տալ տեղամասի օգտակար հանածոյի որակական և քանակական գնահատականը, իսկ հետախուզվող պաշարները՝ հետախուզափորվածքների միջև 160 մ-ից 280 մ հեռավորությամբ, գնահատել ըստ արդյունաբերական A կարգի:

4.1. Աշխատանքային ծրագրի և ՇՄԱԳ -ի կազմում

Մինչև Ծրագրի և նախահաշիվային փաստաթղթերի կազմելը, պետք է կատարել հայցվող տարածքի տեղագնում, ծանոթանալ ֆոնդային և հրատարակված նյութերին, գործող հրահանգներին և ԳՕՍՏ-երին, ապա գնահատել ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա:

4.2. Երկրաբանահանույթային աշխատանքներ

Երկրաբանահանույթային աշխատանքներն կատարվելու են ընդհանուր 11.8 հա տարածքում՝ հանքավայրի 1:1000 մասշտաբի երկրաբանական քարտեզի կազմման նպատակով: Այն նախատեսվում է կատարել նույն մասշտաբի տոպոգրաֆիական հիմքի վրա:

4.3. Հորատման աշխատանքներ

Օգտակար հանածոյի մարմնի բացման, ուսումնասիրման ու նմուշարկման համար նախատեսվում է կատարել մեխանիկական սյունակային հորատում:

Նախատեսվում է հորատել 25-ից մինչև 70 մ խորության 9 հորատանցքեր, 454 գծ.մ ընդհանուր խորությամբ, պեղիտային ապարներում: Հորատող URB-2A2 հաստոցը տեղադրված է URAL 6614 B2-4320 ավտոմեքենայի հենքի վրա:

4.4. Հորատման հրապարակների կառուցում

Հորատման հրապարակների կառուցումը նախատեսվում է հորատման հաստոցի տեղակայման տեղերում: Դրանց չափերը պետք է բավականացնեն հաստոցի տեղաբաշխման համար և ունենան հորիզոնականին մոտ դիրք: Հրապարակները տեղակայված են լինելու նոր կառուցված մոտեցման ճանապարհներին կից: Վերոնշյալի հաշվառմամբ նախատեսվում է 4×8 մ² մակերեսով և 0.5 մ միջին խորությամբ 7 հորատման հրապարակների կառուցում (ընդհանուր 9 հորատանցքերից երկուսը՝ թիվ 4-ը և 2-ը հորատվելու են հարթ տեղերում):

Հորատման հրապարակների ընդհանուր մակերեսը կկազմի 224.0 մ² ($7 \times 4 \times 8$), ծավալը՝ 112.0 մ³ ($7 \times 4 \times 8 \times 0.5$): Շինարարությունը կատարվելու է S-130 բուլդոզերով, «Պեռլիտ մայնինգ գրուպ» ՍՊԸ-ի ուժերով:

4.5. Երկրաբանական փաստագրում

Մանրամասն երկրաբանական փաստագրման են ենթակա բոլոր 9 հորատանցքերը:

Երկրաբանական փաստագրման աշխատանքներ նախատեսվում է կատարել 1: 100 մասշտաբով՝ դրանց ընդհանուր ծավալը կկազմի 454 ծգ.մ:

4.6. Ապարների ֆիզիկատեխնիկական ցուցանիշների դաշտային որոշումներ Աշխատանքների ծրագրով նախատեսվում է դաշտային պայմաններում որոշել.

1) Պեռլիտների համար

- ծավալային զանգվածը բնամասում,
- ծավալալիքային զանգվածը և փխրեցման գործակիցը,

2) Ծածկող ավազակավերի ծավալային զանգվածը բնամասում:

Բնամասում ծավալային զանգվածների որոշումը կիրականացվի տեղամասի տարբեր մասերում կատարված $1.0 \times 0.5 \times 1.0 = 0.5$ մ³ չափերի հանվածքների կշռման միջոցով: Այս աշխատանքները նախատեսվում է կատարել ձեռքով՝ արդյունահանված ապարի ծավալների հավաստիությունը ապահովելու համար:

Պեռլիտների ծավալային զանգվածը բնամասում կորոշվի մերկացած տեղերում, որպես հայտնի ծավալից արդյունահանված ապարի կշռված զանգվածի և ընդերքում դրա գրաված ծավալի հարաբերություն: Հանված փուխր ապարի զանգվածի և դրա գրաված ծավալի հարաբերությամբ կորոշվի *ապարի ծավալալիքային զանգվածը*: Նշված ցուցանիշների հարաբերությամբ կորոշվի նաև ապարի փխրեցման գործակիցը: Նշված աշխատանքները նախատեսվում է կատարել 3 կետում՝ ընդամենը 3 որոշում:

Ծածկող ապարների ծավալային զանգվածը որոշումը բնամասում կկատարվի վերը նշված եղանակով՝ 3 կետում: Նախատեսվում է կատարել 3 որոշում:

Ծավալային զանգվածի դաշտային որոշումների ընդհանուր քանակը կկազմի 6 որոշում:

4.7. Նմուշարկում

Նմուշարկումը իրականացվում է լաբորատոր պայմաններում օգտակար հանածոյի որակական ցուցանիշների որոշման համար:

Փքման համար նախատեսված պեռլիտային ապարը, համաձայն “Щебень и песок перлитовое для производства вспученного перлита” 25226-96 ГОСТ-ի պահանջների, պետք է գնահատվի՝ պետրոգրաֆիական բնութագրով, քիմիական կազմով և Ֆիզիկամեխանիկական ցուցանիշներով:

Նմուշարկումը կատարվելու է անմիջապես հորատման հրապարակներում, հորատահանուկից, անընդհատ տիրույթներով, նմուշների երկարությունը նախատեսվում է վերցնել մինչև 7 մ (համընկեցված է հետագայում շահագործման բացահանքի հանքաստիճանի բարձրությանը): Նմուշները վերցվելու են հորատահանուկի առանցքի երկարությամբ կիսելու եղանակով: Նմուշի նյութը կրճատման միջոցով հասցվելու է փռվածարկումների համար անհրաժեշտ 10-12 կգ քաշի: Վերջին կրճատման ժամանակ կիսված նյութերից կձավորվի նմուշի 2 (նույնական) մասնաբաժին, որոնցից մեկը լաբորատորիայում կենթարկվի ֆիզիկամեխանիկական փորձարկումների, երկրորդը քիմիական անալիզի:

Հորատահանուկային շարքային նմուշների ընդհանուր քանակը կազմում է 65 նմուշ:

Պետրոգրաֆիական կազմի ուսումնասիրությունների համար նախատեսվում է հորատահանուկից և մերկացումներից վերցնել 10 ապարակտոր (շտուֆային նմուշ):

4.8. Լաբորատոր աշխատանքներ

Լաբորատոր աշխատանքները կիրականացվեն պայմանագրային հիմունքներով: «Անալիտիկ» ՓԲ ընկերության լաբորատորիայում կկատարվեն.

- Ֆիզիկամեխանիկական փորձարկումներ՝ 65 նմուշ,
- քիմիական անալիզ՝ 65 նմուշ,
- ներքին վերահսկողական քիմ. անալիզ՝ 10 անալիզ:

ԳԱԱ-ի երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտում կիրականացվեն 10 նմուշների պետրոգրաֆիական ուսումնասիրությունները և 20 նմուշների արտաքին վերահսկողական քիմիական անալիզները:

4.9. Գեոդեզիական աշխատանքներ

Տեղամասի տարածքում նախատեսվում է կատարել 1:1000 մասշտաբի տեղագրական հանույթ 11.8 հա տարածքի վրա բոլոր փորվածքների գործիքային տեղանշմամբ տոպոհիմքի վրա, որի հենքի վրա կկազմվի հանքավայրի նույն մասշտաբի երկրաբանական քարտեզ:

4.10. Ջրաերկրաբանական և ինժեներաերկրաբանական ուսումնասիրություններ

Հանքավայրի ջրաերկրաբանական և ինժեներաերկրաբանական պայմանների պարզաբանման նպատակով դաշտային աշխատանքների ընթացքում նախատեսվում է կատարել համապատասխան դիտարկումներ: Յուրաքանչյուր հորատանցքում նախատեսվում է հետևել ջրի առկայությանը՝ ներկայության դեպքում ֆիքսել գետնաջրերի հայելու խորությունը:

4.11. Ճառագայթաչափական ուսումնասիրություններ

Օգտակար հանածոյի ճառագայթահիգիենիկ հատկությունները պարզաբանելու համար տեղամասի տարածքում նախատեսվում է կատարել ռադիոակտիվ ճառագայթաչափման աշխատանքներ, որոնց հիման վրա կտրվի հանքավայրի ճառագայթահիգիենիկ գնահատականը:

4.12. Հաշվետվության կազմման աշխատանոցային աշխատանքներ

Դաշտային աշխատանքների և լաբորատոր ուսումնասիրությունների ավարտից հետո, դրական արդյունքների դեպքում, նախատեսվում են աշխատանոցային աշխատանքներ համապատասխան գծագրական հավելվածներով երկրաբանական հաշվետվության (պաշարների հաշվարկով) և հանքավայրի շահագործման նպատակահարմարության ՏՏՀ-ի կազմման համար, որոնց ընթացքում.

- կամփոփվեն և կհամակարգվեն դաշտային փաստացի երկրաբանական նյութերը, լաբորատոր ուսումնասիրությունների արդյունքները,
- կձևավորվի հանքավայրի 1:1000 մասշտաբի երկրաբանական քարտեզը,
- կկատարվի օգտակար հանածոյի պաշարների եզրագծում և հաշվարկը,
- կտրվի հանքավայրի երկրաբանատնտեսագիտական գնահատականը,
- կկազմվի հանքավայրի երկրաբանատնտեսագիտական գնահատմամբ և պաշարների հաշվարկմամբ երկրաբանական հաշվետվություն:

4.13. Այլ համակցված աշխատանքներ

4.13.1. Բեռների և անձնակազմի փոխադրում

Բեռների, նմուշների և անձնակազմի փոխադրումը նախատեսվում է իրականացնել մարդատար ավտոմեքենաներով՝ I և III կարգի ավտոճանապարհներով:

Տրանսպորտային ծախսերի արժեքը հաշվարկվում է դաշտային աշխատանքների և ժամանակավոր կառույցների արժեքների 5 %-ի չափով:

4.13.2. Աշխատանքների կազմակերպում և լուծարում

Աշխատանքների կազմակերպման ծախսերը կազմում են դաշտային աշխատանքների արժեքի 1 %-ը:

Դաշտային աշխատանքների ավարտից հետո նախատեսվում են լուծարման աշխատանքներ, որոնք կազմում են դաշտային աշխատանքների արժեքի 0.8 %-ը:

4.13.3. Մոտեցման ճանապարհների կառուցում

Հորատման ինքնագնաց հաստոցի մինչև հորատման կետ տեղաշարժումը ապահովելու նպատակով նախատեսվում է 3 մ լայնության և 720 մ ընդհանուր երկարության մոտեցման ճանապարհի շինարարություն: Ճանապարհի մոտ 1,2 մ² (3×0.8:2) միջին ընդլայնական կտրվածքի պարագայում ճանապարհների շինարարության ծավալը կկազմի 864 մ³ (720×1,2): Մոտեցման ճանապարհի շինարարությունը կատարվելու է մեխանիկական եղանակով, «Պեռլիտ մայնինգ գրուպ» ՍՊԸ-ի ուժերով, S-130 բուլդոզերով:

5. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐԻ ՎՐԱ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ

Հայցվող տեղամասում իրականացվելիք հետախուզական աշխատանքների հնարավոր ազդեցությունը մթնոլորտի, մակերևութային ջրերի, հողային ծածկույթի, բուսական և կենդանական աշխարհի, ինչպես նաև լանդշաֆտային ամբողջականության վրա բավարար գնահատված է:

5.1. Մթնոլորտային օդ

Մթնոլորտային օդի աղտոտումը կարճատև պրոցես է, այն տեղի է ունենալու ճանապարհների և հորատման հարթակների կառուցման ժամանակ: Աղտոտիչները հիմնականում տրանսպորտային միջոցներն են: Աղտոտումը լինելու է փոշու և մեքենաների ծխատարերից վառելիքի այրումից գոյացող արգասիքների տեսքով:

Փոշու արտանետումները կապված են ճանապարհների և հորատման հարթակների կառուցման հետ: Սկզբում կատարվելու է ծածկող ապարների հեռացում: Աշխատանքների ավարտից հետո իրականացվելու է խախտված հողերի ռեկուլտիվացում, որից նույնպես սպասվում է փոշու արտանետումներ:

Փոշու և տրանսպորտային միջոցներից արտանետումների տևողությունը առավելագույնը 36 օր է:

Քանի որ բնակավայրերը գտնվում են հետախուզվող տեղամասից մեծ հեռավորության վրա ուստի բացասական ազդեցությունը դրանց մթնոլորտային օդի վրա գրեթե զրոյական է:

5.2. Ջրային ռեսուրսներ

Ջրային ռեսուրսների աղտոտում տեղի չի ունենալու, քանի որ նախատեսվող աշխատանքների տեխնոլոգիայով ջրի արտահոսքեր չեն նախատեսվում: Հորատման աշխատանքներն իրականացվելու են խոնավ եղանակով:

Ստորերկրյա ջրերի հորիզոններ չեն հայտնաբերվել:

Երկրաբանական աշխատանքների ընթացքում ծախսվող ջրի քանակի հաշվարկը հետևյալն է՝

Տեխնիկական և խմելու ջրի մատակարարումը իրականացվելու է Արագածավանի ջրամատակարարման ցանցից՝ խմելու ջուրը կցիչ – ցիստեռնով, իսկ տեխնիկական ջուրը ջրատար ավտոմեքենայով:

Մեկ մարդու խմելու և կենցաղային ջրի նորմատիվային ծախսը կազմում է 0.025մ³/օր: Քանի որ երևակման տեղամասում առավելագույնը լինելու է 5 մարդ ապա օրեկան ջրի ծախսը կկազմի $5 \times 0.025 = 0.125 \text{մ}^3/\text{օր}$: Ընդամենը կպահանջվի 4,5 մ³ խմելու և կենցաղային նպատակի ջուր:

Տեխնիկական ջրի ծախսը հիմնականում կապված է փոշենստեցման և հորատման գործիքների հովացման հետ:

Ջրի ծախսը փոշենստեցման նպատակով հաշվվում է հետևյալ կերպ՝ $W = S \times N \times T \times K$, որտեղ՝ S – ջրցանվող մակերեսն է՝ 1900մ²

N – ջրցանման նորման՝ – 0.5լ/մ²

K - շոգ և չոր օրերը հաշվի առնող գործակից՝ 0.6:

Այսպիսով՝ $W = 1900 \times 0.5 \times 36 \times 0.6 = 20.5 \text{ մ}^3/\text{տարի}$

Միջին օրեկանը կկազմի՝ $0.57 \text{ մ}^3/\text{օր}$:

36 օրերի ընթացքում տեխնիկական ջրի ծախսը փոշենաստեցման համար կկազմի 20.5 մ^3

Ինչ վերաբերում է հորատման գործիքների հովացման համար անհրաժեշտ ջրի ծավալներին, ապա պեռլիտների խիստ ջրակլանելիության պայմաններում հորատման ժամանակ ջրի շրջապտույտ հիմնականում չի ակնկալվում: 1գծ.մ հորատանցքի հորատման վրա ջրի ծախսը կկազմի մոտ 100լ: 454մ հորատանցքի հորատման համար կծախսվի $45,4 \text{ մ}^3$ ջուր: Ընդամենը կծախսվի 65.9 մ^3 տեխնիկական ջուր:

Այսպիսով փոշենաստեցման, հորատման գործիքների հովացման, անձնակազմի խմելու և կենցաղային կարիքները հոգալու համար կպահանջվի օրեկան $1,83 \text{ մ}^3 + 0.125 \text{ մ}^3 = 1,96 \text{ մ}^3$ ջուր:

5.3. Հողային ծածկույթ

Հայցվող տեղամասի շրջանի հողերը գյուղատնտեսական նպատակներով չի օգտագործվում: Պեռլիտային ավազների մակերևույթում մերկացվածությունը տեղանքը դարձրել են անօգտագործելի:

Տեղամասի մակերեսը ինտենսիվ հողմնահարված է և էռոզիայով մերկացված: Շատ տեղերում հողային ծածկույթը գրեթե բացակայում է: Հայցվող տեղամասում նախկինում հողերի խախտում և վերականգնման աշխատանքներ չեն իրականացվել:

Համաձայն ՀՀ կադաստրի կոմիտեի, հայցվող տեղամասը գտնվում է ՀՀ Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի՝ 02-016-0219-0015 կադաստրային ծածկագրով համայնքային սեփականություն հանդիսացող գյուղատնտեսական նշանակության արոտավայրի սահմաններում (տեղանքի հողերի նպատակային նշանակությունը գյուղատնտեսական է գործառնական նշանակությունը՝ արոտավայրեր):

Տեղամասում նախատեսվում է կառուցել մոտեցման ճանապարհներ և հորատման հարթակներ: Հողերի երկարատև պահեստավորում չի նախատեսվում, քանի որ հորատանցքերի հորատումից և հաստոցի ապամոնտաժումից անմիջապես հետո հորատման հարթակները վերականգնվելու են: Յուրաքանչյուր հորատանցքի հորատման և ապամոնտաժման առավելագույն ժամկետը մինչև 3-4 օր է: Բոլոր 9 հորատանցքերի հորատման, ապամոնտաժման և վերականգնման համար կպահանջվի առավելագույնը 36 օր: Այսպիսի կարճատև ժամանակահատվածում հողերի հողմնահարում և դեգրադացիա տեղի չի ունենա:

Հողերի հնարավոր աղտոտում կարող է տեղի ունենալ մեքենաների աշխատանքի ընթացքում յուղերի կամ վառելիքի արտահոսքի հետևանքով: Սակայն դրանք չեն կարող ընդարձակ տեղամասեր աղտոտել: Աղտոտված տեղամասերից հողը անմիջապես կհեռացվի ու կմաքրվի:

Հողային ցանկացած աշխատանք կատարելիս անհրաժեշտ է առաջնորդվել ՀՀ կառավարության 2011թ. Սեպտեմբերի 8-ի N1396 -Ն և 2017թ. Նոյեմբերի 2-ի N1404-Ն որոշումների պահանջներին համապատասխան:

5.4. Բուսական և կենդանական աշխարհ

Հետախուզական աշխատանքների ընթացքում տարածքում բուսական ծածկույթի էական կորուստ չի նախատեսվում:

Քանի որ տարածքը արդյունագործական է (տեղամասից 750մ /արևելք/ և 950մ /հարավ/ հեռավորության վրա արդյունահանման աշխատանքներ են իրականացվում Արագածի պեղիտի հանքավայրի 2 տեղամասերում) կենդանական աշխարհի բնադրավայրեր կամ կենսատարածքներ առկա չեն:

Ինչպես նշվել է հայցվող տեղամասում ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված կենդանական և բուսական տեսակներ չեն հայտնաբերվել: Չնայած դրան բնապահպանական միջոցառումների ցանկում նախատեսված են հատուկ միջոցառումներ, որոնք կբացառեն հետախուզական աշխատանքների ազդեցությունը բուսատեսակների և կենդանական աշխարհի վրա:

Ստորև բերվում է շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա հնարավոր ազդեցության նախնական գնահատական մատրիցը (աղ. 8).

Աղյուսակ 8

Շրջակա միջավայրի բաղադրիչներ	Գործողություններ		
	սարքավորումների և անձնակազմի տեղափոխման ընթացքում	Հորատման աշխատանքներ	Փորձական հանույթ
Մթնոլորտային օդ	ցածր կարճատև	ցածր կարճատև	ցածր կարճատև
Ջրեր	-	-	-
Հողեր	ցածր կարճատև	ցածր կարճատև	ցածր կարճատև
Կենսաբազմազանություն	աննշան	աննշան	աննշան
Պատմամշակութային հուշարձաններ	-	-	-

5.5. Սոցիալական ազդեցության գնահատում

Երկրաբանական ուսումնասիրությունները ըստ ժամանակացույցի իրականացվելու են 2.5 տարի: Աշխատանքները սկսվել են /ծրագրի, ՇՄԱԳ հաշվետվության կազմում/ 2026թ 2-րդ եռամսյակից:

Տեխնիկական միջոցները աշխատանքների կատարման ողջ ընթացքում մնալու են տեղամասում: Վառելիքը մատակարարվելու է Արագածավան գյուղի լցակայաններից: Տեղամասում յուղերի կամ վառելիքի պահեստավորում կամ պահում չի նախատեսվում:

Այս ընթացքում տեղամասում աշխատելու է մեկ հորատող հաստոց և մեկ բուլդոզեր:

Բոլոր տեսակի աշխատանքները նախատեսվում է կատարել ՀՀ աշխատանքային օրենսդրության պահանջներին, աշխատանքների անվտանգության նորմատիվային փաստաթղթերին և այլ նորմատիվ ակտերին համապատասխան:

Աշխատանքների ընթացքում պահպանվելու է ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2012թ. Սեպտեմբերի 19-ի թիվ 15-Ն հրամանով հաստատված սանիտարական կանոնների և նորմերի պահանջները:

Աշխատողների համար ստեղծվելու են աշխատանքային և կենցաղային պայմաններ:

Բուն դաշտային աշխատանքների տևողությունը (երկրաբանական քարտեզագրում, գեոդեզիական հանույթ, ճանապարհների և հորատման հրապարակների կառուցում, հորատում, նմուշարկում, ռեկուլտիվացում և աշխատանքների լուծարում) կարող է հասնել մինչև 60 օր: Այդ ընթացքում դաշտում մշտապես (աշխատանքային ժամերին) լինելու են 2-ից 5 մարդ:

Աշխատակազմը կունենա խմելու որակյալ ջրի և զուգարանների հասանելիություն, սնունդ ընդունելու և հանգստանալու համար անհրաժեշտ պայմաններ: Տեղամասում տեղադրվելու է անհրաժեշտ կահավորումներով վագոն-տնակ:

Կեղտաջրերը հավաքվելու են հորատից զուգարանում, որը աշխատանքներն ավարտելուց հետո մաքրվելու է "Թալինի կոմունալ ծառայություն" ՀՈԱԿ -ի կողմից: Աշխատանքներն կարճատև են ուստի երկարաժամկետ միջոցառումներ չեն նախատեսվում:

Խմելու և տեխնիկական ջրի մատակարարումը տեղամաս իրականացվելու է Արագածավան բնակավայրի ջրամատակարարման ցանցերից:

Աշխատատեղերում, հասանելի վայրում, կլինեն առաջին օգնության բժշկական արկղիկներ և հակահրդեհային միջոցներ (կրակմարիչներ, ավազ և այլն): Աշխատակազմը կապահովվի համազգեստով և անվտանգության անհրաժեշտ միջոցներով:

Անվտանգության սարքավորումների օգտագործումը կուսուցանվի, վերահսկվի և պարտադրվի: Աշխատանքի անվտանգության պահպանման համակարգը կնախատեսի հրահանգավորում, ուսուցում և գիտելիքների ստուգում:

Ֆիզիկական ազդեցությունները /օրինակ՝ աղմուկը/ կանխելու նպատակով տեխնիկատրանսպորտային միջոցները կունենան համապատասխան խլացուցիչներ: Բոլոր աշխատակիցները կապահովվեն անհատական պաշտպանության միջոցներով:

Սպասարկող անձնակազմի ընտրության ժամանակ առաջնահերթություն է տրվելու տեղի բնակչությանը:

Աշխատանքների կազմակերպման արդյունքում բնակչության տարհանման խնդիր չի առաջանալու:

Ընկերության ներկայացուցիչները պատրաստ են պարբերաբար հանդիպել համայնքի ղեկավարության հետ, քննարկելու անհրաժեշտ օգնության ծրագրերը և համապատասխան ֆինանսական ներդրումներ կատարել համայնքի բյուջե:

5.6. Աղմուկ

Տարածքում հետախուզական աշխատանքներ իրականացնելիս աղմուկի աղբյուր կարող են հանդիսանալ այն տեխնիկական միջոցները, որոնք կոգտագործվեն ճանապարհների, հորատման հարթակների շինարարության, հորատանցքերի հորատման, և անձնակազմի ու բեռների տեղափոխման նպատակով:

Բուլդոզերը 5-7 օրվա ընթացքում կկատարի ճանապարհների և հորատման հրապարակների կառուցման աշխատանքները որից հետո տարածք կգա հորատման հաստոցը և կսկսվի հորատման աշխատանքները:

Հաշվի առնելով տեղամասի հեռավորությունը մոտակա բնակավայրերից (2,8 կմ), նախալեռնաթեքվածքային ալիքաձև, ձորակներով մասնատված ռելիեֆը, մեկ հերթափոխով աշխատանքային ռեժիմը՝ ինչպես նաև այն, որ

- տեխնիկական միջոցները միաժամանակ չեն աշխատի և գումարային ձայնային ազդեցություն չի առաջանա,

- տեխնիկական միջոցները կաշխատեն միայն ձայնախլացուցիչներով և միայն ցերեկային ժամերին՝

վստահաբար կարելի է ասել, որ ձայնային բնութագիրը մոտակա բնակավայրի տարածքում կլինի զրոյական:

5.7. Սանիտարա-պաշտպանիչ գոտի

ՀՀՇՆ 31-04.01-2024 սանիտարական նորմերով երկրաբանահետախուզական աշխատանքների /առանց փորձնական հանույթի/ սանիտարա-պաշտպանիչ գոտու մեծություն չի սահմանվում:

Մոտակա՝ Հակո և Կանչ բնակավայրերը գտնվում են 2,8-2,9 կմ հեռավորության վրա հատուկ միջոցառումներ չեն նախատեսվում:

5.8. Արտակարգ իրավիճակների, անբարենպաստ պայմանների, և վթարային իրավիճակների հետևանքով առաջացող հնարավոր ազդեցությունների մեղմացմանն ուղղված միջոցառումներ

Տեղամասում երկրաբանական ուսումնասիրությունների ընթացքում հնարավոր են վթարային իրավիճակներ, բնական աղետներ և անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմաններ: Բոլոր հնարավոր դեպքերում շրջակա միջավայրի լրացուցիչ աղտոտումը կանխելու կամ հնարավոր չափով նվազեցնելու համար ընկերությունը մշակել է գործողությունների ծրագիր, որը ներառում է մի շարք համապատասխան միջոցառումներ:

Անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմաններում, որոնք նպաստում են գետնամերձ շերտում վնասակար նյութերի կուտակմանը, ցրման գործընթացների դանդաղեցման պատճառով հնարավոր են վնասակար նյութերի կոնցենտրացիաների զգալի բարձրացումներ:

Ընդունված են անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների 3 կատեգորիաներ, սակայն դրանց հստակ չափորոշիչները բացակայում են և դրանք որոշվում են հետևյալ սկզբունքների հիման վրա՝

- I. Քամու արագության նվազում,
- II. Անհողմություն, չոր եղանակ,
- III. Անհողմություն, թանձր մառախուղ:

Նախատեսվում են հետևյալ միջոցառումները՝

I. Ավելացվում են ջրցանի ծավալները:

II. Կրճատվում է միաժամանակյա աշխատող մեխանիզմների քանակը:

Հակահրդեհային անվտանգություն: Երևակման տեղամասում գտնվող վազոն-տնակը պետք է համալրված լինի հակահրդեհային պարագաներով (կրակմարիչներ, ավազ, դույլ, բահեր): Դրանք օգտագործվելու են ձեռքով:

Հրդեհաշիջման սկզբնական միջոցները տեղադրվելու են շինարարական աշխատանքների տեղամասում, փակցվելու են հակահրդեհային անվտանգության պաստառներ, հրդեհների մասին ուղեցույց-հիշեցումներ և այլն:

Հրդեհի ժամանակ կանչատվեն բոլոր սարքերը, անձնակազմը կտեղափոխվի անվտանգ վայր:

Նշանակվելու է պատասխանատու, որի պարտավորությունների մեջ կմտնի հակահրդեհային միջոցառումների կիրառումը: Պատասխանատու անձը ամբողջ տարածքում անց է կացնելու տեսչական ստուգումներ որպես օրվա աշխատանքային պլանի մի մաս:

5.9. Առաջացող թափոնների բնութագիրը

Երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների ժամանակ առաջանալու են 3 տիպի թափոններ.

Ծածկող լեռնային ապարներ

Ծածկող լեռնային ապարները ներկայացված են ժամանակակից առաջացումներով՝ հողի խառնուրդով փուխր նստվածքներով:

Ծածկող ապարների շերտը հեռացվելու է բուլդոզերով ճանապարհների և հորատման հարթակների կառուցման ժամանակ:

Նախատեսվում է կառուցել մոտ 720գծ/մ մոտեցման ճանապարհ և 7 հորատման հարթակ:

Ճանապարհների կառուցման ժամանակ խախտվելու է 2160մ² մակերեսով 894 մ³ ծավալով ծածկող ապարների շերտ:

Նախատեսվում է 4 x 8 մ² մակերեսով և 0.5 մ միջին խորությամբ 7 հորատման հրապարակների կառուցում (ընդհանուր 9 հորատանցքերից երկուսը՝ թիվ 4-ը և 2-ը հորատվելու են հարթ տեղերում):

Հորատման հրապարակների ընդհանուր մակերեսը կկազմի 224.0 մ² (7x4x8), ծավալը՝ 112.0 մ³ (7x4 x 8 x 0.5):

Այսպիսով ճանապարհների և հորատման հարթակների կառուցման ժամանակ խախտվելու է 2384 մ² մակերես, և ժամանակավոր հեռացվելու է 976մ³ ծավալով ծածկող շերտ:

Նկարագրված ապարներն իներտ են, ոչ վտանգավոր, չեն ենթարկվում էական ֆիզիկական, քիմիական կամ կենսաբանական վերափոխումների և հետևաբար շրջակա միջավայրի և մարդկանց առաջնության վրա որևէ բացասական ազդեցություն չեն ունենալու:

Հորատման թափոնների թափոններ

Այս տիպի թափոններն առաջանում են հորատման ընթացքում թագազլիկների կարծր համաձուլվածքային հատվածի մաշվելու արդյունքում:

454 գծ.մ ընդհանուր խորությամբ, պեռլիտային ապարներում 9 կարճամետրաժ հորատանցքերի հորատման նպատակով կօգտագործվի 4-5 հատ թագիկների

Հորատման թագիկների թափոնները բարձր ամրությամբ օժտված պողպատե ձուլվածքից կազմված իներտ մնացորդներ են:

Հորատման թագազլիկը իրենից ներկայացնում է պողպատյա օղակ, որի ստորին մասը ամրանավորված է կարծր համաձուլվածքով կամ ալմաստներով: Աշխատանքի ընթացքում

այդ շերտը մաշվում է իսկ մնացորդը իրենից ներկայացնում է պողպատյա թափոն: **Պողպատը իրենից ներկայացնում է երկաթի** և ածխածնի համաձուլվածք:

ՀՀ բնապահպանության նախարարի 2006 թվականի դեկտեմբերի 25-ի N 430-Ն հրամանի Հավելվածում բերված «Ըստ վտանգավորության դասակարգված թափոնների Ցանկ» ում պողպատի կտորներ, որպես թափոն չեն նշվում: Այդ ցանկում առավել մոտ է «Չտեսակավորված պողպատ պարունակող թափոններ (այդ թվում՝ պողպատի փոշի)» տեսակը (ծածկագիր 3512011101004):

Համաձայն ՀՀ Կառավարության 15 հունիսի 2017թ. N 689- Ն որոշման տվյալ թափոնի ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա կլինի «շատ ցածր», գործնականում անվտանգ, այն կդասվի վտանգավորության IV դասին:

Հորատման աշխատանքներն իրականացվելու են կապալառու ընկերության կողմից և հորատման թագիկների ուտիլիզացիան կազմակերպվում է այդ կազմակերպության կողմից, ուստի պատվիրատու ընկերությունը հորատման թագիկների թափոնների կառավարում չի նախատեսում:

Կազմակերպությունների կենցաղային տարածքներից առաջացած չտեսակավորված կոշտ աղբ (բացառությամբ խոշոր եզրաչափերի) որոնց թվին են պատկանում թուղթը, սովարաթուղթը, տեքստիլը, պլաստմասը և այլն:

Տեսակարար կշիռը՝ 0.25 տ/մ³:

Թափոնների առաջացման նորման 0.3մ³/տարի կամ 0.0012 մ³/օր 1 մարդու համար:

5 աշխատողների հաշվարկով կառաջանա 0.006մ³/օր կամ 1,5կգ/օր կենցաղային աղբ, դաշտային աշխատանքների 36 օրերի ընթացքում կառաջանա 54կգ կենցաղային աղբ, որը ամենօրյա ռեժիմով տեղափոխվում է մոտակա աղբահավաք կետեր:

Կազմակերպությունների գործունեությունից առաջացած կենցաղային աղբը պատկանում է վտանգավորության 4-րդ դասին, ծածկագիր 91200400 01 00 4:

Այս տեսակի թափոնները շրջակա միջավայրի և մարդկանց առաջնության վրա որևէ բացասական ազդեցություն չեն ունենալու:

Նավթամթերքների և քսայուղերի մնացորդներ հայցվող տեղամասում չեն գոյանա, քանի որ մեխանիզմների տեխնիկական սպասարկումը կկատարվի տեղամասերից դուրս՝ համապատասխան սպասարկման կետերում,

6. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ՎՆԱՄԱԿԱՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆԸ ԵՎ ՆՎԱԶԵՑՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ

Չնայած ուսումնասիրության դաշտային աշխատանքները տևողությունը շատ կարճ է լինելու /1-2ամիս/, շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա վնասակար ազդեցության մեղմացման, վերացման նպատակով նախատեսվում են հետևյալ բնապահպանական միջոցառումները.

- Նավթամթերքների պահեստավորում տարածքում չիրականացնել, տեխնիկան լիցքավորել մոտակա լիցքավորման կայանում:

- Դիզելային շարժիչների սպասարկումը կազմակերպել տեխ. սպասարկման կայաններում:

- Հողերի հնարավոր աղտոտում մեքենաների աշխատանքի ընթացքում յուղերի կամ վառելիքի արտահոսքերի հետևանքով բացառել աշխատելով միայն սարքին մեխանիզմներով:

- Կենցաղային աղբի տեղափոխում է մոտակա աղբահավաք կետեր:
- Արտանետվող գազերի չեզոքացուցիչ սարքերի տեղադրում:
- Փոշենստեցման նպատակով փոշեառաջացման օջախների (հորատման հրապարակներ և ավտոճանապարհ) ինտենսիվ ջրում օդի դրական ջերմաստիճանի դեպքում, պարբերաբար:

- Կեղտաջրերի հավաքում հորատից զուգարանում, որը հետագայում դատարկվում են համապատասխան ծառայության ուժերով:

- Հարակից համայնքների բնակիչների անվտանգության ապահովման նպատակով տեղամասի եզրագծով, մուտքային ճանապարհների մոտ՝ հորատհարթակների անմիջական հարևանությամբ կտեղադրվեն զգուշացնող ցուցանակներ:

- Կենդանական աշխարհի պահպանությանն ուղղված միջոցառումներ:
- Բուսական աշխարհի պահպանությանն ուղղված միջոցառումներ՝ հիմք ընդունելով ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ. N781 որոշման դրույթները:

Տեղամասի տարածքում կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչների բներ, բնադրավայրեր չեն դիտարկվել: Երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքները կարճատև են, ծրագրավորվող աշխատանքները փոքրածավալ: Շրջանի կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչների վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունների նվազեցման նպատակով նախատեսվում է սարքավորումները աշխատացնել բացառապես սարքին վիճակում՝ ապահովելով նորմատիվ փաստաթղթերով սահմանված աղմուկի նվազագույն մակարդակը:

Կենդանական աշխարհի այդ թվում և կարմիր գրքում որպես խոցելի տեսակ գրանցված՝ Խայտաքիսի պահպանությանն ուղղված միջոցառումներ,

ա) գենոֆոնդի և տեսակային բազմազանության պահպանության, աշտպանության, բնականոն վերարտադրության ապահովումը.

բ) կենդանիների բնակության միջավայրի ամբողջականության խախտման կանխումը.

գ) կենդանական տեսակների և դրանց պոպուլյացիաների ու համակեցությունների ամբողջականության պահպանությունը.

դ) կենդանիների միգրացիայի ուղիների պահպանությունը.

ե) կենդանական աշխարհի պահպանությանն նպատակով՝ տարածքում նախապատրաստական աշխատանքների ժամանակ ներգրավել աշխատակից, ով տեխնիկայի աշխատանքից առաջ կհետազոտի աշխատանքի բուն տարածքը, և այնտեղ կենդանիներ նկատելու պարագայում դրանց անվնաս կտեխափոխի մոտակա տարածք, որը դուրս է հայցվող տարածքի սահմաններից

զ) խստիվ արգելել տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը ճանապարհներից դուրս:

▪ Բեռների և աշխատակազմի փոխադրում գոյություն ունեցող ճանապարհներով՝ կենդանիների կենսամիջավայրի խախտումը բացառելու նպատակով:

▪ Աշխատանքների ընթացքում մթնոլորտային օդի պահպանության նպատակով առաջնորդվել «Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներով:

▪ Աշխատանքների ավարտից հետո կկատարվի խախտված տարածքների ռեկուլտիվացիա:

Խախտված տարածքների ռեկուլտիվացիա

Հորատահրապարակների կառուցման ժամանակ ծրագրով նախատեսվում է հողաբուսական նյութի խառնուրդով փուխր ապարները տարածքից հանել կուտակել անմիջապես հարթակի հարևանությամբ, իսկ աշխատանքների ավարտից հետո լանդշաֆտի վերականգնման նպատակով հետ փռել:

Ճանապարհների ռեկուլտիվացիա չի կատարվելու, համայնքը նախատեսում է այդ ճանապարհը հետագայում օգտագործել սեփական կարիքների համար :

Ռեկուլտիվացումը կատարվելու է գյուղատնտեսական ուղղությամբ նպատակ ունենալով վերականգնել հորատահրապարակների խախտված մակերեսները որպես արոտավայր: Ռեկուլտիվացիայի են ենթարկվում 7 հորատման հրապարակները:

Այդ աշխատանքները կատարվելու են մեխանիկական եղանակով:

Բարեկարգման համար կօգտագործվեն հանված և հորատահրապարակի անմիջական հարևանությամբ կուտակված 112.0 մ³ ծավալով հողաբուսական նյութի խառնուրդով փուխր ապարները:

Ռեկուլտիվացման աշխատանքները կանոնակարգվում են՝ ՀՀ կառավարության 14.12.2017թ. թիվ 1643-Ն որոշման պահանջների համապատասխան:

Խախտված տարածքների տեխնիկական վերականգնումը իրականացվելու մեխանիկական եղանակով, բուլդոզերի օգնությամբ, հետ կփռվեն, կհարթեցվեն կուտակված հողաբուսական նյութի խառնուրդով փուխր ապարները:

Խախտված տարածքության վերականգնման համար ծախսերի խոշորացված հաշվարկները, կատարված ՀՀ կառավարության 18.08.2021թ. N 1352-Ն որոշման պահանջներին համապատասխան տրված են ստորև:

Աշխատանքների արժեքի կառուցվածքը ներկայացվում է հետևյալ բանաձևով՝

$U = \Sigma O + \Sigma + \Sigma + \Sigma n + \Sigma n$ որտեղ՝

Ա – աշխատանքների արժեքն է

ՏԾ – ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների բոլոր միջոցառումների ծախսերի հանրագումարն է

Շ – ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների կատարման համար նախատեսված շահույթն է

Հ – ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների կատարման համար նախատեսված հարկերն են

Ծ՛ – ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների նախագծման ծախսերն են

Ծմ – ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների մեղմացման միջոցառումների ծախսերն են:

Աշխատանքների արժեքի հաշվարկներն իրականացվում են՝ ընդգրկելով հողերի ռեկուլտիվացման տեխնիկական աշխատանքների բոլոր միջոցառումների հետևյալ ծախսատեսակները՝

- 1) նյութերի արժեքը. Աղ. 1
- 2) Աշխատավարձը. Աղ. 2
- 3) մեքենաների և մեխանիզմների շահագործման արժեքը. Աղ. 3
- 4) հարկեր, այլ ծախսեր, անուղղակի ծախսերը աղ. 4

Խախտված հողատարածքների վերականգնման ծախսերի խոշորացված հաշվարկները նյութերի ծախսի հաշվարկը

աղյուսակ 1

Աշխատանքի անվանումը, օգտագործվող սարքավորումը	Ծախսվող նյութի անվանումը	Նյութերի ծախսերը, Լ	Նյութերի արժեքները	
			միավորի արժեքը, դրամ	ընդհանուր արժեքը, հազ. դրամ
Հեռացված ապարների ետ փոշու և հարթեցում	դիզ. վառելիք	350	470	164,5
	դիզ. յուղ	1	3500	3,5
	այլ քսուքներ	1	3500	3,5
Ընդամենը				171,5

Աշխատավարձի ֆոնդի հաշվարկը

աղյուսակ 2

Պաշտոնը կամ մասնագիտությունը	Աշխատանքի տևողությունը, ամիս	Քանակը	Ամսական աշխատավարձը, հազ. դրամ	Աշխատավարձի ֆոնդը, հազ. դրամ
Տեղամասի պետ	0.5	1	300.0	150.0
Բուլդոզերավար	0.5	1	300.0	150.0
Ընդամենը	1,0	2	600,0	300.0

Ամորտիզացիոն ծախսերի հաշվարկը

աղյուսակ 3

Մեխանիզմի անվանումը	Քանակը հատ	Հաշվեկշռային արժեքը հազ. դրամ	Ամորտիզացիայի %-ը	Ամորտիզացիայի տարեկան գումարը, հազ.դրամ	Ամորտիզացիայի ամսական գումարը, հազ. դրամ	Ամորտիզացիայի Ընդհանուր գումարը, հազ.դրամ
Բուլդոզեր	1	5 000	10	500.0	41.7	1.9
Ընդամենը						1.9

Շահագործման ծախսերի նախահաշիվ

աղյուսակ 4

Ծախսերի հոդվածները	Նորմը %	Չափման միավորը	Գումարը հազ. դրամ
Նյութեր	-	հազ. դրամ	171,5
Աշխատավարձ	-	հազ. դրամ	300.0
Սոց. ապահովման փոխանցումներ	25	հազ. դրամ	30,0
Ամորտիզացիա	-	հազ. դրամ	1.9
Ընդամենը		հազ. դրամ	503,4
Անուղղակի ծախսեր	5	հազ. դրամ	25,2
Ընդամենը		հազ.դրամ	528,6
Չնախատեսված ծախսեր	5	հազ.դրամ	26,4
Ընդամենը		հազ.դրամ	555,0
Շահութահարկ	10	հազ.դրամ	55,5
Ամբողջը		հազ.դրամ	610,5
1մ² մակերեսի վերականգնման աշխատանքների համար անհրաժեշտ ծախսը	-	դրամ	16,8

Տեխնիկական ռեկուլտիվացիայից հետո իրականացվելու է կենսաբանական ռեկուլտիվացիա: Իբրև կենսաբանական ռեկուլտիվացիայի եղանակ կարելի է կիրառել հիդրոցանքի եղանակը:

Նյութերի տեսակարար ծախսերը և կենսաբանական ռեկուլտիվացիայի արժեքը հաշվարկվել են բենտոնիտային կավերի, հանքային պարարտանյութի, սերմերի, ոռոգման ջրի մոտավոր ծավալների և տրանսպորտային ծախսերի հիման վրա (աղյուսակ 5):

1հա տարածքի կենսաբանական ռեկուլտիվացիայի համար անհրաժեշտ նյութերի ծախսը

աղյուսակ 5

h/h	Նյութերի անվանումը	Նյութերի ծախսը			
		ծախսը 1մ³ լուծույթի պատրաստման համար, կգ/ մ³	ծախսը 1հա-ի համար կգ/ հա	1կգ նյութի գինը, դրամ	1հա արժեքը Հազ. դրամ
1	Բենտոնիտային կավի փոշի	38	1900	50	95.0
2	Սերմեր	1.5	75.0	150	11.3
3	Միներալային պարարտանյութ (սելիտրա)	4.5	220.0	140	30,8
4	Տեխնիկական ջուր	955	47750.0	11	0.6
	ընդամենը				138.4
5	Տրանսպորտ. ծախսեր 15%				20.8
	Ամբողջը				158,5

1հա տարածքի կենսաբանական ռեկուլտիվացիայի ծախսերի նախահաշիվ

Աղյուսակ 6

Ծախսերի հոդվածները	նորմը%	Չափման միավորը	Գումարը հազ. դրամ 1հա վրա
Նյութեր	-	հազ. դրամ	158,5
Աշխատավարձ	-	հազ. դրամ	15.0

Ընդամենը ուղղակի ծախսեր	-	հազ. դրամ	173,5
Անուղղակի ծախսեր	5	հազ. դրամ	8,5
Ամբողջը	-	հազ. դրամ	182,0
Շահույթ	10	հազ. դրամ	18,0
Լրիվ	-	հազ. դրամ	200.0

Կենսաբանական ռեկուլտիվացման ծախսը կկազմի

$0.0224 \text{ հա} \times 200\,000 \text{ դրամ/հա} = 4,5 \text{ հազ. դրամ:}$

Ընդամենը լեռնատեխնիկական և կենսաբանական ռեկուլտիվացման ծախսերը կկազմեն՝ $610,5 + 4,5 = 615,0 \text{ հազ. դրամ:}$

7.ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ՊԼԱՆ

Երևակման երկրաբանական ուսումնասիրության ընթացքում ընկերությունը իրականացնելու է շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելմանն և մեղմացմանն ուղղված հետևյալ մշտադիտարկումները.

1. մթնոլորտային օդ կատարվող աղտոտող նյութերի արտանետումների որակական և քանակական պարամետրերի պարբերական չափումներ, հետախուզական փորվածքների անցման շրջանում, շաբաթական մեկ անգամ հաճախականությամբ, 24 ժամ տևողությամբ:

2. Հորատման հաստոցի և բուլդոզերի աշխատանքային վիճակի՝ մասնավորապես չեզոքացուցիչ սարքավորումների սարքին վիճակի պարբերական մշտադիտարկումներ, 10 օրը մեկ անգամ հաճախականությամբ:

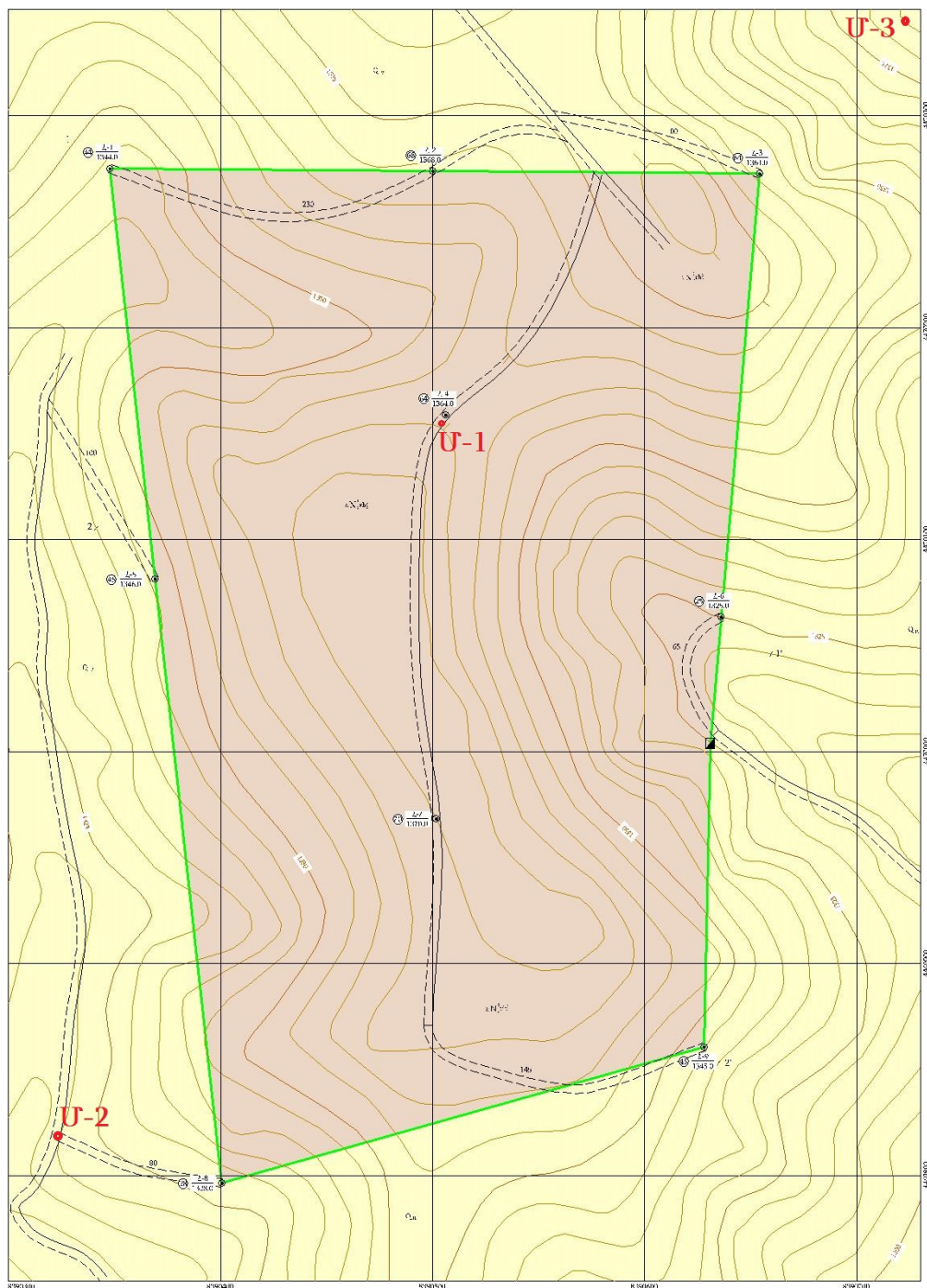
3. Հորատման և օժանդակ տեխնիկայից, աշխատանքի ընթացքում, յուղերի կամ վառելիքի վթարային արտահոսքի հետևանքով հայցվող տեղամասի հողերի հնարավոր աղտոտումից խուսափելու նպատակով՝ հողերի աղտոտվածության մշտադիտարկումներ, աշխատանքների իրականացման ժամանակահատվածում շաբաթական 1 անգամ պարբերականություն:

«Ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման նպատակով պլանավորվող մշտադիտարկումների իրականացման պահանջների, ինչպես նաև արդյունքների վերաբերյալ հաշվետվությունները ներկայացնելու կարգը սահմանելու մասին» ՀՀ կառավարության 22.02.2018թ.-ի N 191-Ն որոշման համաձայն նախատեսվում է իրականացնել մշտադիտարկումներ:

ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ՊԼԱՆ

Մշտադիտարկումների օբյեկտը	Մշտադիտարկումների վայրը	Ցուցանիշը	Մշտադիտարկումների տեսակը	Նվազագույն հաճախականությունը
Մթնոլորտային օդ	Ուսումնասիրության տարածք, ճանապարհներ,	ածխածնի օքսիդ, ազոտի օքսիդներ,	Պասիվ նմուշառում, նմուշի քիմիական հետազոտություն,	Շաբաթական 1 անգամ՝ 24 ժամ տևողությամբ
Հողային ծածկույթ	Ուսումնասիրության տարածք, ճանապարհի երթևեկելի մասից	Նավթամթերքների առկայություն	Նմուշառում և լաբորատոր անալիզ	- շաբաթական մեկ անգամ
Կենսաբազմազանություն	Ուսումնասիրության տարածքի հարակից շրջան	Բնության ներկայացուցիչների քանակ, աճելավայրերի և ապրելավայրերի տարածք	Հաշվառում, նկարագրություն, քարտեզագրում	10 օրը 1 անգամ
Աղմուկ և թրթռում	Ուսումնասիրության տարածք	Աղմուկի մակարդակը	Աղմուկի մակարդակի գործիքային չափում	Ամսեկան մեկ անգամ

Մշտադիտարկումների կետերի տեղաբաշխման սխեմատիկ քարտեզ

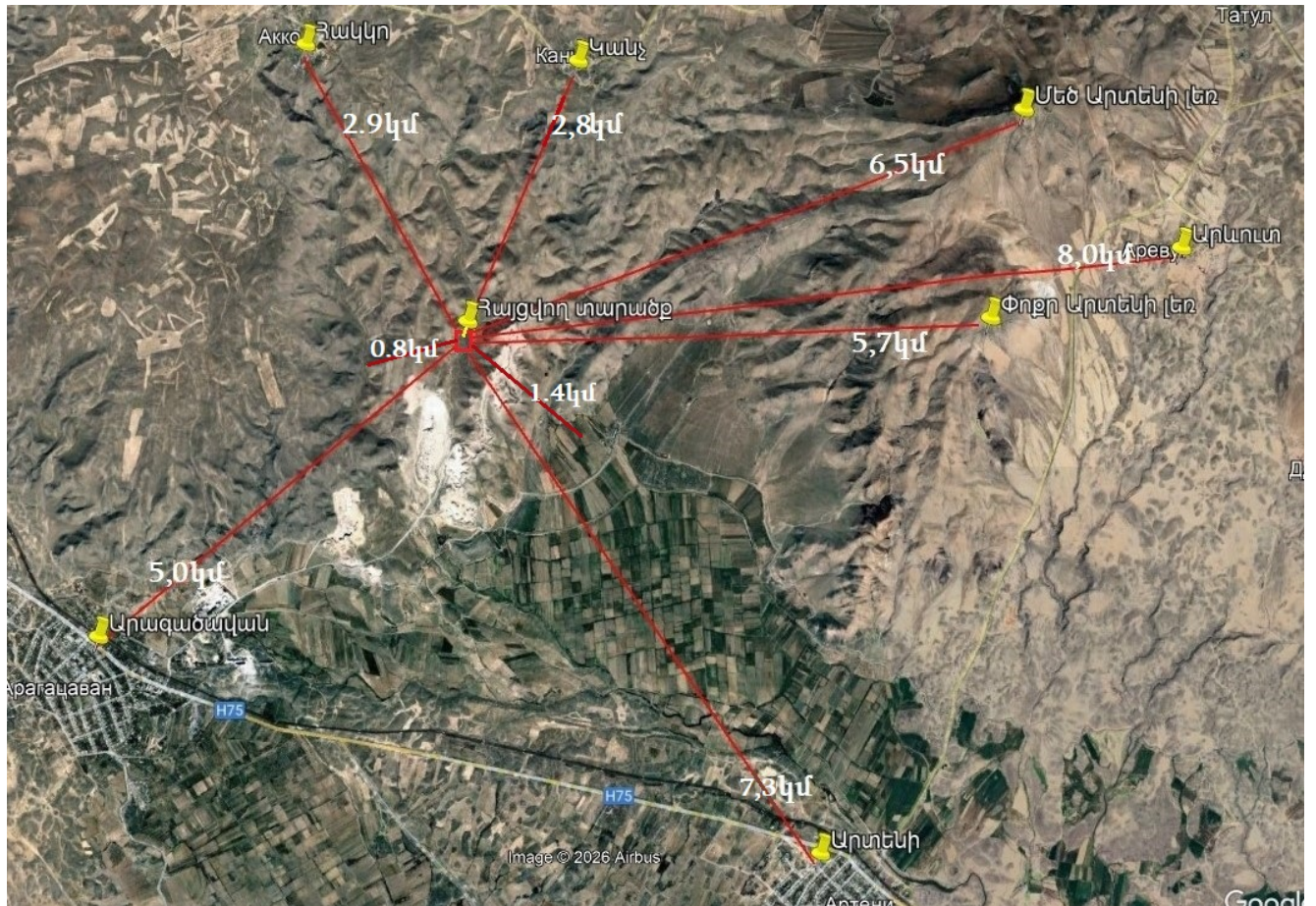
Նկար 13

U-1 Հայցվող տարածքի մթնոլորտային օդի, հողերի, աղմուկի և թրթռումների մակարդակի

U-2 Ճանապարհների մթնոլորտային օդի և հողերի

U-3 Հարակից տարածքի կենսաբազմազանության

Շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելմանն ու մեղմացմանն ուղղված մշտադիտարկումների իրականացման նպատակով նախատեսվում է տարեկան մասնահանել 150.0 հազ.դրամ:

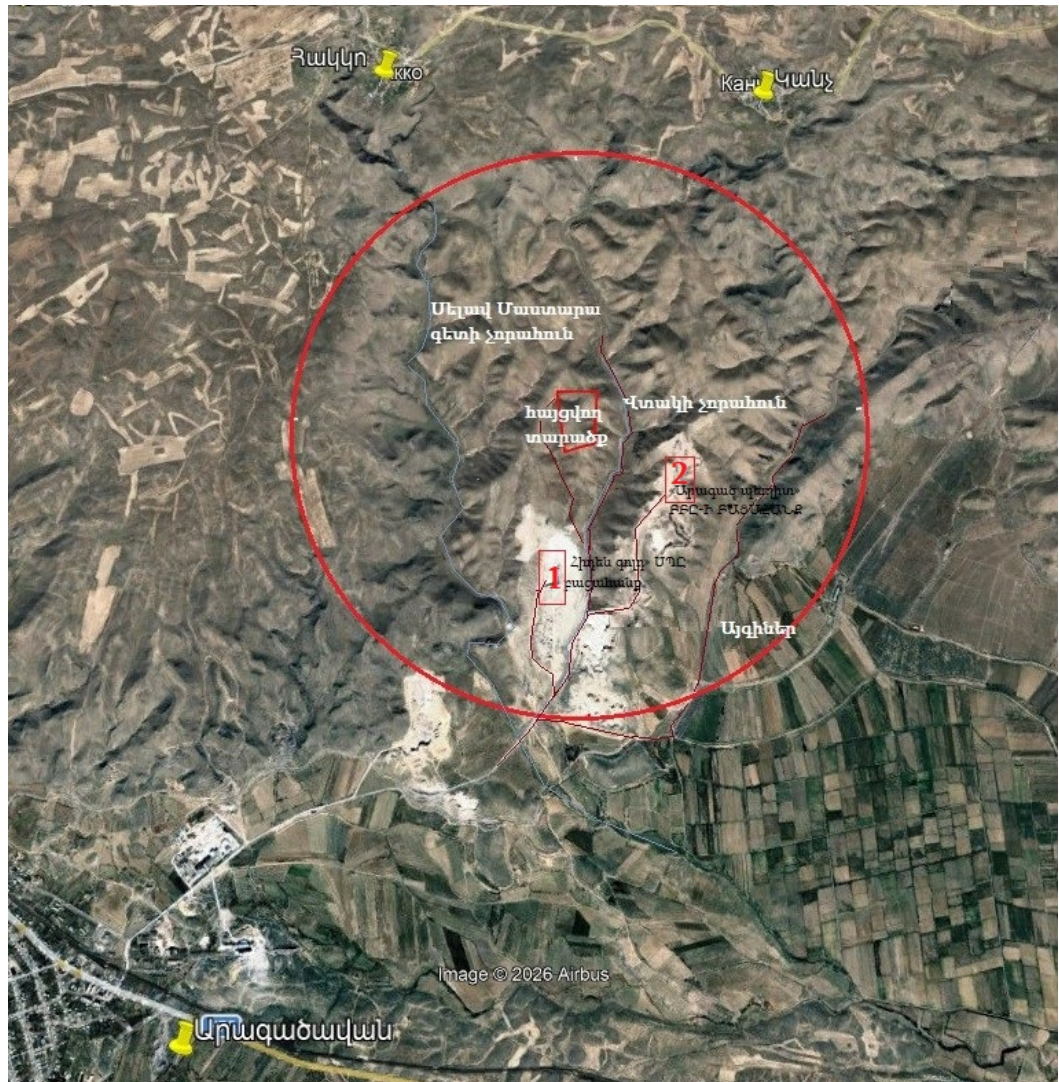

Նկար 14. Հեռավորությունները զգայուն կլանիչներից

գ. Արագածավան	5,0կմ
գ. Արտենի	7,3 կմ
գ. Կան	2.8 կմ
գ. Հակկո	2.9 կմ
գ. Արևուտ	8,0կմ
Արտենի լեռ	6,5կմ
Մոտակա այգիներ	1,4կմ

Մեղավ Մաստարա գետի չորահուն 0,8կմ

Մեղավ Մաստարա գետի վտակի չորահուն 0.19 կմ

Նկար 15. Հայցվող տեղամասից 2կմ շառավիղով տարածքում առկա օբեկտների, ենթակառույցների իրադրային հատակագիծ

Մելավ Մաստարա գետի չորահուն- 0.8 կմ

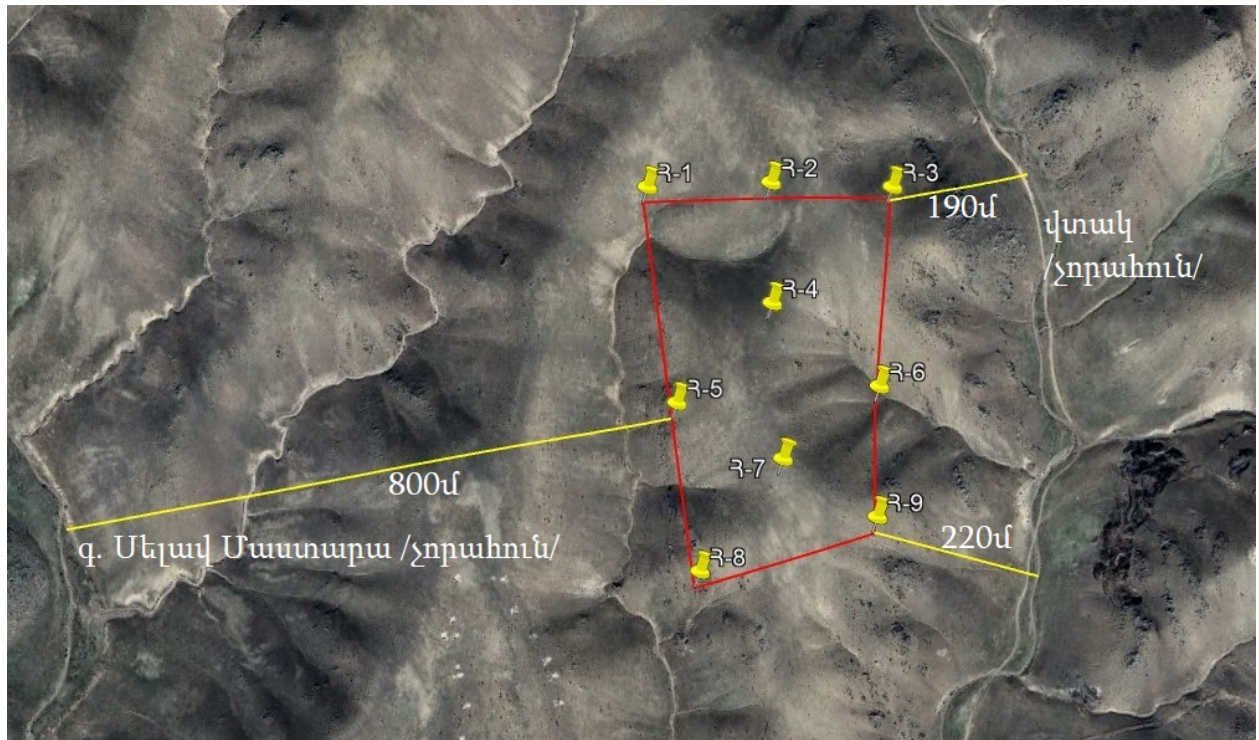
Գետի վտակի չորահուն 0.19 կմ

ճանապարհներ

1 «Հիդրո գոլթի» ՄՊԸ ընկերության բացահանք-1.0կմ

2 «Արագած պեղիտ» ԲԲ ընկերության բացահանք -0.75կմ

Այգիներ 1.4կմ

Նկար 16

- Հորատանցքերի /նմուշարկման վայրերի/ տեղադիրքերի քարտեզ
- Հայցվող տարածքի եզրագիծ
- Հեռավորությունները Սեյլավ մաստարա գետի և վտակի չորահուններից
Հ-1, Հ-2,Հ-9 հորատանցքերի տեղադիրքը

**Շրջակա միջավայրի վնասակար ազդեցության բացառմանը, նվազեցմանն ու փոխհատուցմանն ուղղված
բնապահպանական կառավարման պլան**

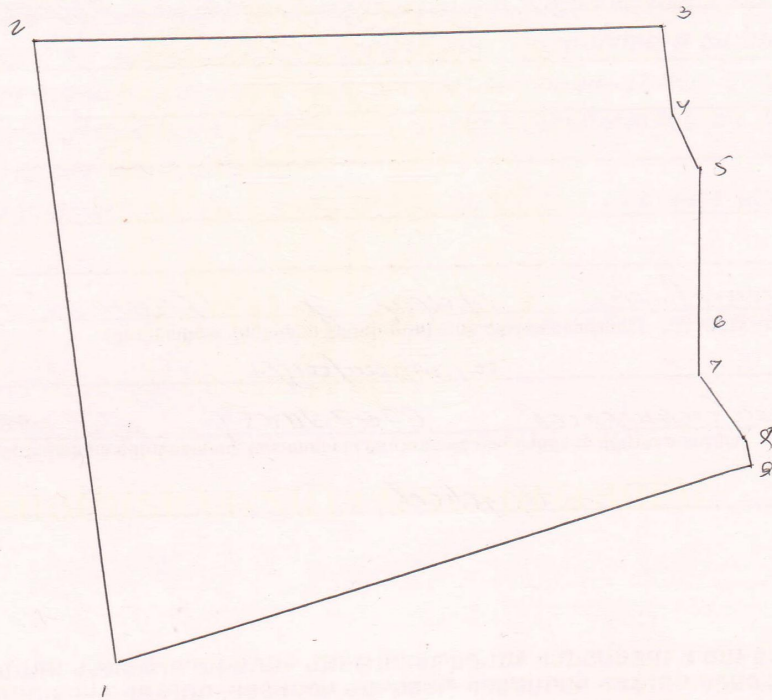
Գործողություն	Հնարավոր ազդեցություն	Մեղմման միջոցառում	Մեղմման հայտանիշ	Մեղմման համար պատասխանատու
1. Աշխատանքի անվտանգություն	Վնասվածքներ և պատահարներ աշխատանքների կատարման վայրում	- աշխատողներն ապահովվում են համազգեստով և անհատական պաշտպանության միջոցներով (ԱՊՄ) - սարքավորումների շահագործում են ԱՊՄ օգտագործման կանոնների խիստ պահպանմամբ - Աշխատակիցները հրահանգավորվում	- աշխատողների ապահովում համազգեստով և համապատասխան ԱՊՄ - սարքավորումների շահագործում և օգտագործում հրահանգների առանց խախտումների	«Պեռլիտ մայնինգ գրուպ» ՍՊԸ
2. Հորատման աշխատանքներ	Օդի աղտոտում փոշիով և արտանետումներով Ազդեցություն բուսական և կենդանական աշխարհի վրա	Փոշեգոյացման կանխում օգտակար հանածոյի երկրաբանական ուսումնասիրության ժամանակ Աշխատանքների կատարման վայրում նյութերի/ թափոնների բաց այրման արգելում Օգտագործվող տեխնիկան պահել պատշաճ տեխնիկական վիճակում՝ բացառելով ավելորդ արտանետումները - կենդանական աշխարհի պահպանության նպատակով՝ հայցվող տարածքում նախնական աշխատանքների ժամանակ ներգրավել աշխատակից, ով տեխնիկայի աշխատանքից առաջ կհետազոտի աշխատանքի բուն տարածքը, և այնտեղ կենդանիներ նկատելու պարագայում դրանց անվնաս	- Հորատման հարթակների, ճանապարհների ջրցանում - աշխատանքների կատարման վայրում նյութերի/ թափոնների բաց այրման բացառում - տեխնիկյի և մեքենաների շահագործում առանց հավելյալ արտանետումների - Մոտակայքի բնակիչներից բողոքների բացառում - դրանց տեղափոխում աշխատանքների վայրերից դուրս: - Բեռների և աշխատակազմի փոխադրում գոյություն ունեցող ճանապարհներով	Հորատող վարպետ, ինժեներ-երկրաբան

Գործողություն	Հնարավոր ազդեցություն	Մեղմման միջոցառում	Մեղմման հայտանիշ	Մեղմման համար պատասխանատու
		կտեխափոխի մոտակա տարածք, որը դուրս է հորատահրապարակների սահմաններից Բացառել տեխնիկական միջոցների երթևեկությունը ճանապարհներից և հորատահրապարակների տարածքներից դուրս: Աղմուկի մակադակը թույլատրելի սահմաններում պահելու նպատակով մեխանիզմները աշխատեցնել միայն սարքին խլացուցիչներով:		
	Աղմուկ	- Մահմանված աշխատանքային ժամերի պահպանում - Սարքավորումների շարժիչների ծածկերի փակում շահագործման ընթացքում - Սարքավորումները աշխատեցնել միայն սարքին ձայնախլացուցիչներով:	- Աշխատանքային ժամերից հետո աշխատող սարքավորումների բացառում - Սարքավորումների բավարար տեխնիկական վիճակ - միացված չօգտագործվող սարքավորումների բացառում - Մոտակայքի բնակիչներից բողոքների բացառում	Ինժեներ-երկրաբան
2. Հողային աշխատանքներ	- Բուսականության կորուստ հողաբուսական շերտի խախտման արդյունքում	- Հողի բուսական շերտի հեռացում և ժամանակավոր կուտակում տարածքի ռեկուլտիվացման համար - Հանված հողի ժամանակավոր պահում նախապես սահմանված վայրերում՝ հորատման հարթակների հարևանությամբ	- Խախտված հողերի ռեկուլտիվացիա հորատման աշխատանքների ավարտից հետո	Ինժեներ-երկրաբան

Գործողություն	Հնարավոր ազդեցություն	Մեղմման միջոցառում	Մեղմման հայտանիշ	Մեղմման համար պատասխանատու
3. Կենցաղային թափոնների գոյացում	- Աշխատանքների կատարման վայրում սանիտարահիգիենիկ պայմանների վատացում	Ուսումնասիրության տարածքում զուգարանի տեղակայում և պահպանում սանիտարական նորմերին համապատասխան	Ուսումնասիրության տարածքում պատշաճ սանիտարական պայմաններում գտնվող զուգարանների առկայություն	Սպասարկող անձնակազմ
4. Երթևեկության և հետիոտների անվտանգություն	Ուղղակի և անուղղակի վտանգներ երթևեկությանը և հետիոտներին հորատման աշխատանքների ժամանակ	- Երթևեկության կառավարման համակարգ և անձնակազմի ուսուցում -	- Աշխատանքների հստակ տեսանելի տարածք - Կարգավորված երթևեկություն	Ինժեներ-երկրաբան

60

ՀՈՂԱՄԱՍԻ ՀԱՏԱԿԱԳԻԾ

1:5000
(մասշտաբը)

Խոր	Խոր	Վերահսկողություն
12.	181.5	համար 102
23	483.12	համար 102
34	64.88	համար 102
45	49.64	համար 102
56	121.73	համար 102
67	2925	համար 102
78	63.24	համար 102
89	1876	համար 102
9-1	508.76	համար 102

Կատարող Հրաչյա Բեկ
(ստորագրություն)

ՀՈՂԱՄԱՍԻ ՏՎՅԱԼՆԵՐԸ

ԿԱՂԱՍՏՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱՐԸ ՋՈՐԵ 219 015
 ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅԿԵՐԵՎԱՆՔԱՆԵՐ
 ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ ԱՅՐԱՊԵՐԵՎԱՆՔԱՆԵՐ
 ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԶԱՓԸ (հա) 20.0
 ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՏԵՍԱԿԸ ԱՅԿԵՐԵՎԱՆՔԱՆԵՐ

ՇԵՆՔԻ ՏՎՅԱԼՆԵՐԸ

ԿԱՂԱՍՏՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱՐԸ _____
 ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ _____
 ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ _____
 ՄԱԿԵՐԵՍԸ (քառ. մ.) _____
 ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՏԵՍԱԿԸ _____

ՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ՏՎՅԱԼՆԵՐԸ

Հ/Հ	ԿԱՂԱՍՏՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱՐԸ	ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ	ՄԱԿԵՐԵՍԸ (քառ.մ.)	ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՏԵՍԱԿԸ

Լրացուցիչ նշումներ, փոփոխություններ _____

Կատարողներ՝ Հ. Մանուկյան
 (ստորագրությունները)

Պ Ա Յ Մ Ա Ն Ա Գ Ի Ր Թ Ի Վ 395
ՀՈՂԱՄԱՍԻ ՎԱՐՁԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

ք. Թալին

17 հուլիսի 2025 թ

Թալին համայնքը (այսուհետ՝ սեփականատեր), ի դեմս ՀՀ Արագածոտնի մարզի Թալին համայնքի ղեկավարի պ/կ պարոն Սերգե Մկրտչյանի, որը գործում է «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքի ու համայնքապետարանի կանոնադրության հիման վրա, (այսուհետ՝ վարձատու), մի կողմից, և ՀՀ «ՊԵՌԼԻՏ ՄԱՅՆԻՆԳ ԳՐՈՒՊ» ՍՊԸ-ն՝ ՀՎՀՀ 01078208 (այսուհետ՝ վարձակալ), ի դեմս ՍՊԸ ընկերության տնօրեն Սմբատ Հարությունյանի (անձն՝ AT 0562275, տրված 14.09.2020թ., 005-ի կողմից հաշվառված՝ ք. Երևան, Նոր Նորք, Գյուլիքելիվյան նրբ., 6 շենք, բն 2 հասցեում) (այսուհետ՝ վարձակալ) մյուս կողմից, կնքեցին սույն պայմանագիրը հետևյալի մասին.

I. Պայմանագրի առարկան

1. Սույն պայմանագրին համապատասխան՝ վարձատուն վարձակալին, համապատասխան վարձավճարի դիմաց, նրա տիրապետմանը և օգտագործմանն է տրամադրում Արագածավան բնակավայրում գտնվող 20 հա մակերեսով հողամասը՝ համաձայն սույն պայմանագրի հավելվածը կազմող թիվ N 2628319 վկայականի՝ տրված 27,04,2009 թվականին, որը սույն պայմանագրի անբաժանելի մասն է:

2. Հողամասը տրամադրվում է գյուղատնտեսական նպատակով Հողամասի օգտագործման նկատմամբ սահմանափակումներ չկան

3. Հողամասի նկարագիրը՝ գյուղատնտեսական արոտավայր

II. Կողմերի իրավունքներն ու պարտականությունները

4. Վարձակալն իրավունք ունի՝

4.1. տիրապետելու և օգտագործելու վարձակալած հողամասը՝ սույն պայմանագրին և հողի նպատակային նշանակությանը համապատասխան,

4.2. վարձակալված հողամասը ենթարկելու բարելավումների և փոփոխությունների՝ դրա նպատակային օգտագործմանը համապատասխան,

4.3. միայն վարձատուի համաձայնությամբ և նրա կողմից սահմանված պայմաններով ու ժամկետներում՝ վարձակալված հողամասը ենթավարձակալության հանձնելու երրորդ անձի,

4.4. հողամասի վարձակալության ժամկետի ավարտմանը կամ պայմանագրի վաղաժամկետ դադարեցմանը նախորդող 3 ամսվա ընթացքում միջոցներ ձեռնարկելու սույն պայմանագրի պայմաններին համապատասխան վարձակալված գույքը ժամանակին վարձատուին վերադարձնելու համար, հանելու վարձատուի գրավոր համաձայնությամբ իր կողմից հողի վրա կատարված բաժանելի բարելավումները,

4.5. վարձատուից պահանջելու պատճառված վնասների հատուցում՝ պայմանագրի միակողմանի վաղաժամկետ լուծման դեպքում,

4.6. վարձատուի համաձայնությամբ՝ նախապատվության իրավունքով շարունակելու սույն պայմանագիրը՝ դրա ժամկետի ավարտից հետո:

5. Վարձակալը պարտավոր է՝

5.1. ժամանակին և սույն պայմանագրով սահմանված կարգով մուծել վարձավճարը,

5.2. ժամանակին և սահմանված կարգով ապահովել հողահատկացման մասին որոշմամբ և սույն պայմանագրով նախատեսված հողամասի օգտագործմանը ներկայացվող պահանջներն ու պահպանման միջոցառումները,

5.3. թույլ չտալ վարձակալված հողամասի այնպիսի փոփոխություն, որը կհանգեցնի հողի արժեքի նվազեցմանը կամ բնութագրերի վատթարացմանը,

5.4. վարձատուի համաձայնությամբ՝ փոփոխությունների ենթարկել վարձակալած հողամասը՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությանն ու սույն պայմանագրին համապատասխան,

5.5. մինչև պայմանագրով նախատեսված վարձակալության ժամկետը լրանալը կամ պայմանագրի վաղաժամկետ դադարեցումը միջոցներ ձեռնարկել վարձատուի գրավոր համաձայնությամբ իր կողմից հողի վրա կատարված բաժանելի բարելավումները հանելու և

ամրակայված անշարժ գույքը վարձատուին օտարելու, անբաժանելի բարելավումները և առանց վարձատուի գրավոր համաձայնության իր կողմից հողի վրա կատարված բարելավումներն ու ամրակայված գույքը (բաժանելի և անբաժանելի) վարձատուի պահանջով թողնելու կամ վերացնելու միջոցով հողամասը ժամանակին ազատելու համար,

5.6. վարձակալված հողամասի վրա գտնվող և վարձակալին սեփականության իրավունքով պատկանող ամրակայված գույքը երրորդ անձի մոտ գրավ դնելու կամ օտարելու դեպքում նախապես գրավոր տեղյակ պահել վարձատուին,

5.7. արգելվում է վարձակալության իր իրավունքն ինքնակամ կերպով լրիվ կամ մասնակիորեն երրորդ անձի փոխանցելը կամ զիջելը, հողը կամ դրա նկատմամբ գույքային իրավունքները գրավ դնելը, իրավաբանական անձի կանոնադրական կապիտալ ներդնելը կամ հողամասն օգտագործման իրավունքով (հատուցմամբ կամ անհատույց) երրորդ անձի տրամադրելը.

6. Վարձատուն իրավունք ունի՝

6.1. վարձակալից պահանջելու հողն օգտագործել սույն պայմանագրով սահմանված նպատակներով և պայմաններին համապատասխան, պահպանելու հողի օգտագործման նկատմամբ սահմանափակումները, իրականացնելու հողի բարելավման միջոցառումներ,

6.2. վարձակալի կամ նրա ներկայացուցչի հետ միասին մուտք գործելու վարձակալված հողամաս՝ օգտագործման պայմանները հսկելու նպատակով՝ չխոչընդոտելով վարձակալի բնականոն գործունեությունը,

6.3. վարձակալված հողամասն օտարելու հոգուտ երրորդ անձի, եթե այդ օտարումը չի խախտում վարձակալի նախապատվությամբ հողի ձեռքբերման իրավունքը և չի անդրադառնում վարձակալության պայմանագրի վրա,

6.4. Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ և սույն պայմանագրով սահմանված դեպքում ու կարգով վաղաժամկետ լուծելու պայմանագիրը,

6.5. օգտվելու Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված այլ իրավունքներից,

6.6. հողամասի վարձակալության ժամկետն ավարտվելուց, կամ պայմանագիրը վաղաժամկետ դադարեցվելուց հետո իր հայեցողությամբ տնօրինելու իր պահանջով վարձակալի կողմից թողնված հողի բարելավումները և ամրակայված գույքը (բաժանելի և անբաժանելի):

7. Վարձատուն պարտավոր է՝

7.1. չմիջամտել վարձակալի տնտեսական գործունեությանը, եթե այն վնաս չի պատճառում շրջակա միջավայրին և չի խախտում այլ անձանց իրավունքներն ու օրինական շահերը,

7.2. վարձակալին նախօրոք տեղեկացնել հողամասն այլ անձանց տնօրինությանը կամ սեփականությանը փոխանցելու վերաբերյալ:

III. Վարձավճարը

8. Հողամասի տարեկան վարձավճարը կազմում է 240,000 (երկու հարյուր քառասուն հազար) Հայաստանի Հանրապետության դրամ: Պայմանագրի կնքման պահին հողամասի կադաստրային արժեքը Հայաստանի Հանրապետության դրամ է:

9. Հողի կադաստրային արժեքի փոփոխման դեպքում վարձատուն պարտավոր է նոր կադաստրային արժեքի մասին նախօրոք գրավոր տեղյակ պահել վարձակալին: Հողի կադաստրային արժեքի անի դեպքում նոր կադաստրային արժեքի հիման վրա հաշվարկված վարձավճարի չափը ենթակա է կիրառման՝ ոչ շուտ, քան դրա մասին գրավոր տեղեկացվելուց 15 օր անց: Վարձավճարը չի փոփոխվում, եթե վարձակալը մինչև համապատասխան 15-օրյա ժամկետի ավարտը սույն պայմանագրի 21.2-րդ կետով նախատեսված կարգով վարձատուին ծանուցել է պայմանագրի վաղաժամկետ դադարեցման մասին:

10. Բացառությամբ սույն պայմանագրի 9-րդ կետով նախատեսված դեպքերի՝ վարձավճարի չափը կարող է փոփոխվել՝ միայն սույն պայմանագրի կողմերի փոխադարձ գրավոր համաձայնությամբ:

Վարձավճարի փոփոխման վերաբերյալ փոխադարձ համաձայնության բացակայության դեպքում կողմերը կարող են դադարեցնել պայմանագիրը՝ սույն պայմանագրի 20.2-րդ կամ 21.2-րդ կետերով նախատեսված կարգով:

11. Վարձակալման ընթացիկ վճարումները վարձակալի կողմից մուծվում են հավասար չափերով՝ ըստ տարվա օրացուցային եռամսյակների, ոչ ուշ, քան մինչև համապատասխան եռամսյակի վերջին ամսվա 25-ը: Առաջին վարձակալական վճարումները կատարվում են որպես կանխավճար, ոչ ուշ, քան պայմանագիրն ուժի մեջ մտնելու օրվանից 10 օրվա ընթացքում: Վերջին վարձակալական վճարումը կատարվում է ոչ ուշ, քան մինչև պայմանագրի գործողության ժամկետի վերջին ամսվա 25-ը:

12. Սույն պայմանագրով վարձակալական վճարումները կատարվում են Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկում՝ 900465102185 հաշվի համարին: Վարձատուն նշված հաշվի համարի կամ վճարումների կատարման կարգի փոփոխման մասին նախապես տեղյակ է պահում վարձակալին:

13. Ոչ լրիվ վճարային ժամանակաշրջանների համար վարձավճարը հաշվարկվում է՝ ելնելով տվյալ օրացուցային եռամսյակի օրերի փաստացի թվին համապատասխանող օրական վարձավճարի վերահաշվարկից:

IV. Տույժերը և տուգանքները

14. Վարձակալը վարձավճարների ամբողջությամբ կամ մասնակի ուշացման յուրաքանչյուր օրվա համար վճարում է տուգանք՝ վարձատուին չվճարված գումարի 0.05 տոկոսի չափով:

V. Պայմանագրի ժամկետները

15. Սույն պայմանագիրը կնքվում է երեք տարի ժամկետով:

16. Պայմանագրի ժամկետը կարող է երկարաձգվել կողմերի համաձայնության դեպքում:

17. Սույն պայմանագրով սահմանված ժամկետի ավարտից հետո՝ վարձակալված հողամասի տիրապետումն ու օգտագործումը վարձակալի կողմից չդադարեցվելը պայմանագրի նորոգման կամ վարձակալության ժամկետի երկարաձգման համար հիմք չի հանդիսանում: Վարձակալի պարտականությունները պահպանվում են նրա կողմից վարձակալված հողամասի ժամկետանց տիրապետման և օգտագործման ամբողջ ընթացքում:

VI. Պայմանագրի դադարումը

18. Սույն պայմանագիրը դադարում է՝

18.1. պայմանագրի ժամկետը լրանալու դեպքում,

18.2. կողմերի փոխադարձ համաձայնությամբ,

18.3. պայմանագրով և Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ նախատեսված դեպքում և կարգով պայմանագիրը վաղաժամկետ լուծվելու դեպքում:

19. Սույն պայմանագիրը կարող է վարձակալի կողմից միակողմանի վաղաժամկետ լուծվել՝

19.1. եթե հողը վարձակալից անկախ պատճառով դարձել է օգտագործման համար ոչ պիտանի,

19.2. ցանկացած այլ հիմքերով՝ դրա մասին մեկ ամիս առաջ գրավոր ծանուցելով վարձատուին:

20. Սույն պայմանագիրը կարող է վարձատուի կողմից միակողմանի վաղաժամկետ լուծվել, եթե՝

20.1. վարձակալը 3 ամիս ուշացնում է վարձավճարի մուծումը,

20.2. վարձակալի հողամասն օգտագործվում է ոչ նպատակային, խախտվում են օգտագործման պայմանները,

20.3. Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ նախատեսված հիմքերով կամ սույն պայմանագրի խախտումների դեպքում:

VII. Անհաղթահարելի ուժի ազդեցությունը

21. Սույն պայմանագրով՝ անհաղթահարելի ուժ ասելով հասկացվում է ջրհեղեղ, պայթյուն, հրդեհ, երկրաշարժ, այլ տարեկան աղետներ, պատերազմ, ռազմական գործողություններ, զինված հարձակում, զանգվածային անկարգություններ, մայրուղային խողովակաշարերի վթար կամ այլ նման իրադարձություններ:

22. Կողմերն իրենց պարտականությունները մասնակիորեն կամ լրիվ չկատարելու համար ազատվում են սույն պայմանագրով սահմանված պատասխանատվություններից, եթե դա տեղի է ունեցել սույն պայմանագրի կնքումից հետո ծագած այնպիսի անհաղթահարելի ուժի հետևանքով, որը կողմերը չէին կարող կանխել կամ կանխագուշակել և, որի պատճառով վարձակալը չի կարող շարունակել հողի բնականոն օգտագործումը:

23. Անհաղթահարելի ուժի ազդեցության ժամանակահատվածը մեկ ամսվանից ավելի երկարաձգվելու կամ դրա հետևանքները 6 ամսվա ընթացքում չվերացվելու դեպքում կողմերը պետք է ընդունեն սույն պայմանագրի շարունակման մասին որոշում:

VIII. Եզրափակիչ դրույթներ

24. Սույն պայմանագիրը կնքվում է երկու հավասարազոր օրինակից, որոնցից մեկական օրինակը պահվում է կողմերի մոտ, ինչպես նաև անշարժ գույքի գրանցման լիազորված պետական մարմնում:

25. Սույն պայմանագիրը պարտադիր է կողմերի իրավահաջորդների համար:

26. Վարձակալի կողմից վարձակալված հողամասի վրա ամրակայված գույքը հոգուտ երրորդ անձի օտարվելու դեպքում նրան են անցնում նաև հողի նկատմամբ վարձակալին՝ նախքան ամրակայված գույքի օտարումը պատկանող իրավունքները և պարտականությունները:

27. Հողի սեփականատիրոջ կողմից հողը երրորդ անձի օտարվելիս՝ վարձակալը պահպանում է վարձակալված հողի նկատմամբ մինչև հողի օտարումն իր ունեցած իրավունքները և պարտականությունները:

28. Կողմերի միջև տարաձայնությունները լուծվում են փոխադարձ համաձայնությամբ կամ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

Կողմերի վավերատարերը՝

Վարձատու
Թալին համայնք
Ք, Թալին, Գայի 1
Համայնքի ղեկավարի պ/կ

Սերգե Մկրտչյան

Վարձակալ
<< ՊԵՌԼԻՏ ՄԱՅՅՆԻՆԳ ԳՐՈՒՊ >>
ՍՊԸ-ն՝ ՀՎՀՀ 01078208

ՍՊԸ տնօրեն Սմբատ Հարությունյան
Անձն՝ AT 0562275, տրված 14.09.2020թ., 005
Երևան, Նոր Նորք, Գյուլիքելսվան նրբ., 6 շենք, բն 2

Սմբատ Հարությունյան

Օգտագործված գրականություն

1. СНиП 1.02.01-85 Инструкция о составе, порядке разработки, согласования и утверждения проектно- сметной документации на строительство предприятий, зданий и сооружений.
2. Инструкция о порядке рассмотрения, согласования и экспертизы воздухоохраных мероприятий и о выдаче разрешений на выброс загрязняющих веществ в атмосферу по проектным решениям. ОНД84 Н
3. Հայաստանի Ազգային Ատլաս: Երևան, 2008, հատոր Ա
4. Հայաստանի բնաշխարհ, 2006
5. Հայաստանի կենսաբազմազանության առաջին ազգային զեկույց, 1999
6. ՀՀ <<Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության մասին>> օրենք ՀՀ Կառավարության 2003 թվականի դեկտեմբերի 24-ի թիվ 1476–Ն որոշում:
ՀՀ Կառավարության 2005 թվականի հունվարի 25-ի թիվ 92–Ն որոշում:
7. << Временное методическое пособие по расчету выбросов от неорганизованных источников в промышленности строительных материалов>> г.Новороссийск:
8. Флора Армении / под ред. А.Л.Тахтаджяна. – Ереван: изд-во АН Арм ССР
9. Հայաստանի բույսերի Կարմիր Գիրք.– 2010թ.
10. Հայաստանի կենդանիների Կարմիր Գիրք.– 2010թ
11. ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոոդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ -ի տվյալներ
12. ՀՀ Արագածոտնի մարզպետարանի պաշտոնական կայք